

DİRƏNİŞsəsi

شماره نهم / دوره دوم / زمستان ۱۳۹۷ (۲۰۱۹) / تورکجه - فارسجا (ترکی - فارسی)

دوکتور ریضا هیئت ایله سؤیلهشی

نه دن تهران حکومتی تور کلرین ملی چیخارلارینی قورویا ییلمیز

تشکیلاتی چالیشمالاردا ایران سؤمورگه چیلیغینه قارشى قویاجاق پلانلار

حق تعیین سرنوشت و مبارزه برای احقاق آن در مبارزات حرکت ملی آذربایجان

Azərbaycan Milli Dirəniş Təşkilatı

Mart 2019

تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان

اسفند ۱۳۹۷

DİRƏNİŞ səsi

شماره نهم / دوره دوم / زمستان ۱۳۹۷ (۲۰۱۹) / تورکجه - فارسجا (ترکی - فارسی)
صاحب امتیاز: تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان

فهرست مطالب

- ۴..... سخن سردبیر
- ۵..... تشکیلاتی چالیشمالاردا ایران سؤمورگه چیلیگینه قارشی قویاجاق پلانلار
- ۸..... بؤلگسل دئییشیملرده گونئی آذربایجانین یئری
- ۱۰..... حق تعیین سرنوشت و مبارزه برای احقاق آن در مبارزات حرکت ملی آذربایجان
- ۱۹..... ضرورت تدوین «سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان برای فردای آذربایجان جنوبی»
- ۲۱..... دوکتور ریضا هیئت ایله سؤیلهشی
- ۲۵..... اوغوز باهادیر ایله سؤیلهشی
- ۲۷..... آذربایجانا قارشی موستملکه چیلیک سیاست لری
- ۲۹..... نه دن تهران حکومتی تورکلرین ملی چیخارلارینی قورویا بیلیمیز

سخن سردبیر

تحولات سیاسی منطقه‌ای و تأثیر آن بر آینده سیاسی ایران بی‌شک تیتراژ بحث‌های محافل سیاسی حرکت ملی آذربایجان است. تأثیرات این تحولات بر آذربایجان جنوبی و چگونگی برخورد سازمان‌های سیاسی آذربایجان با آن و ایفای نقش در سیاست‌های آتی از مواردی است ذهن شهروند تورک آذربایجانی را مشغول کرده است.

برخی سازمان‌های سیاسی خواست ملت تورک آذربایجان را در استقلال از ایران خلاصه می‌کنند و برخی دیگر حق تعیین سرنوشت را سرلوحه فعالیت‌های سیاسی خود قرار داده‌اند. تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان از آغاز فعالیت سیاسی خود همواره بر حق تعیین سرنوشت تأکید کرده است. تشکیلات دیرنیش در سند استراتژیک خود که در تابستان سال گذشته منتشر شد، مکانیسم، اجرای «حق تعیین سرنوشت» را فراندوم آزاد و عادلانه بیان کرد.

مجید آراز عضو شورای مرکزی و مسئول شاخه ترکیه تشکیلات دیرنیش نیز درباره حق تعیین سرنوشت می‌گوید: «تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان از بدو تأسیس و بنا به مندرجات مرامنامه تشکیلاتی و سند راهبردی تشکیلات خواستار حق تعیین سرنوشت ملت تورک در آذربایجان جنوبی بوده است. استقلال، کنفدرالیسم و فدرالیسم می‌توانند راهکارهایی برای حق تعیین سرنوشت باشند. در حرکت ملی آذربایجان سازمان‌هایی هستند که صرفاً خواستار استقلال هستند، سازمان‌هایی نیز هستند که صرفاً خواستار فدرالیسم هستند. ما این رویکردها را در تضاد با یکدیگر نمی‌بینیم و با هر دو خط فکری دارای ارتباط و دیالوگ نزدیک هستیم».

در این شماره از نشریه دیرنیش سعی می‌کنیم به بررسی دقیق تری از حق تعیین سرنوشت بپردازیم.

بابك چلبیانلی،

آذربایجان میللی دیر نیش تشکیلاتی نین سوز چوسو

تشکیلاتی چالیشما لاردا ایران

سؤمور گه چیلیگینه قارشی

قویا جاق پلانلار

ایراندا سون قاجار تورک ایمپریاسی چؤکوشوندن سونرا حاکمیتی اله کئچیرن پهلوی سولالهسی "تک میلّت" - "تک دؤلت" سیاستی چرچوسینده آسمیلاسیون سیاستی باشلاتدی. آسمیلاسیون سیاستی سونوجوندا اؤلکهده فارس اولمایان میللتلرین دیلی قاداغا اولدو و اونلارین عادت-عننه لری و کولتورلری رسمی دؤلت اورقانلاری و مطبوعاتیندا لاغا قویولماغا باشلادی. ایسلام سونراسی مین ایلدن چوخ اؤلکه یه حوکمرانلیق ائدن تورکلر، بیلینجیلی بیر شکیلده کوجه بازاردا تحقیر اولوندو. البته بو آیری سئچکیلیک، توهین و تحقیرلر گونوموزه قدر دوام ائتمکده دیر.

عمومییتله گونئی آذربایجان و ولیعهدنشین تبریز شهری، آذربایجانین قلبی و ایقتصادی مرکزی و البته اؤلکه نین ان اؤنملی سیاسی شهرلریندن بیرسی اولان، محض پهلوی لری ن ایش اوستونه گلمه لریندن سونرا گونو-گوندن اؤز اهمیتینی اؤز للیکه ایران ایقتصادیندا الدن وئرمگه باشلادی.

دونه نه قدر حاکیم اولان بیر میلّت البته کی پهلوی لری ن آذربایجانا قارشی غیر اینسانی توتومونو و آیری سئچکیلیک سیاستینی قبول ائده بیلمزدی، اونا گوره ایلك باشدان آذربایجان پهلوی سیاستینه قارشی چیخدی و نهایت ۲۰ ایللیک موجادیلهدن سونرا مرحوم سید جعفر پیشه وری اؤندرلیگینده آذربایجاندا «آذربایجان میلی حوکومتی» قورولدو. تام بیر ایل سونرا قوام السلطنه خزر دنیزی نین بیر چوخ ایمتیا زینی شوروی یه وئره رک «آذربایجان میلی حوکومتی» نین متفیقى اولان بیر دؤلتی، اوندان اوزاقلاشدیردی و نهایت پهلوی لر اوردو گوجو ایله آذربایجان میلی حوکومتینی مغلوب ائتدی.

آرتیق ۱۳۲۵ دن سونرا آشیری فارس میللیتچیلیگینه دایالی اولان پهلوی لر غیرى فارس میللتلره اؤز للیکه تورکلره قارشی ضید اینسانی توتوملاری گونو-گوندن سرتلشدی. پهلوی اوردوسو آذربایجانا هجوم ائتدیکن سونرا ۱۰ مینلرجه سیویل و تورک آیدینینی قتل عام ائتمیشدی و ۱۰ مینلرجه آذربایجان آیدین و دوشونورو قوزئی آذربایجانا قاقچین دوشدو. بئله لیکه آذربایجان بیر داها رژیمه قارشی اؤزونو توپارلایب، قارشی قویماسی یا خلاشیق ۳۲ ایل سورموشدور و سونوجدا ۱۳۵۷ گونش ایلی آذربایجانیلارین بویوک قاتقیسی ایله ایراندا ایسلام اینقلابی باش توتدو؛ اما نه یازیق کی ساوش میدانلاریندا ایگیدجه وورشان و موجادله وئرن آذربایجانیلار بو دفعه ده سیاست ماسالاریندا اودوز دولار. اؤز لری ن قورتارماق اوچون یئنی بیر اومودلا اینقلاب ائدن آذربایجانیلار بو دفعه باشقا بیر قدار رژیمى گؤز لمه کده ایمیش. اؤته رژیم اسکی فارس تاریخینه دایالی پان ایرانیسم دوشونجه سی اساسیندا تورکلرین وارلیغینی یوخ ائتمگه چالیشیردی، ایسلامی دؤنمده شیعه چیلیک قیلیغیندا تورک وارلیغینی ایرانین باشا-باشیندان سیلمه گه جهد گؤستریردی.

ایران اسلام دؤنمیده، چوخ یوموشاق و ایلملی بیر شکیلده آسیملاسیون سیاستی یورودولمکدهدیر. اونلار تورکلری دیکسیندیرمه دن محو ائتمگه چالیشیر. قیساجا آذربایجانین بوگونکو دورمونو آنلاتساق، سیاسی ایرادهلری قیریلیمیش یئر آلتی و یئر اوستو وارلیق و قاینقلاری رژیم طرفیدن تالانماقدادیر، دیلی یاساق، کولتور و کیملیگی تحقیر اولونان اسیر بیر میلّت دوروموندادیر.

دئمک گونئی آذربایجان تام آنلامیندا ایرانین بیر مستعمره سینه چئوریلیمیش دورومدادیر. حاکیم رژیم اؤز سیاسی اوتوریته سینی، خالقین ایراده سینی نظره آلمادان تورک میلّتینه دیکته ائتمه کدهدیر. تورک دیلی قاداغا ائدیلب، توره سی، کولتورو و کیملیگنی رسمی دؤلت مندیلاریندا بیلینجیلی بیر شکیلده تحقیر اولونماقدادیر. تورک حوکومرانلیغیندان میراث قالان توم ایزلر یوخ ائدیلمه کدهدیر. آذربایجانین زنگین معدنلری سوکولوب فارسیتانا آپاریلیر. ایشسیزلیک اوزباتیندان میلیونلار جا تورک اینسانی تهران و ایرانین باشقا فارس بؤلگه لرینه کوچ ائتمک مجبوریتینده قالیبلار. سینیر تانیمایان ایستعمارچی رژیم، جنایتلری ساده جه تورک اینسانی نین وارلیغینی یوخ ائتمکله محدود قالمامیش، بلکه تورکلرین یاشام آلانی (محیط زیست) نیدا هدف آلمیشدیر. اورمو گؤلونون قورودولماسی بونون بسیط بیر اؤرنگی دیر.

ایران سؤمورگه سیندن قورتارماق اوچون، ایلك اونجه بیز ایران سؤمورگه چیلیگی آلتیندا اولدوغوموزو آنلایب و سونرا بو دورومودان قورتولماق اوچون یول و یا خود یوللاری تاپمالی بیق.

بئله دوشونورم کی سؤمورگه چیلیگه قارشى ان کسکین سیلاح هر زامان میلی شعور و بیلینج اولوبدور. عصیرلر بویو ایرانا حوکمرانلیق ائدن آذربایجانیلار، ایرانى اؤزلرینه وطن بیلیب و اونون اوغروندا جانلاریندان و ماللاریندان کئچیلر. لاکین پهلوی لر دؤنمیندن اعتیارن و ایراندا دؤلت و میلّت قاورامی آنلام تاپاندان سونرا دنگه لر تمامی ایله دئییشمیشدیر. آرتیق حاکمیتی اله کئچیرین پان فارسیت دوشونجه سینه دایالی اولان پهلوی لر باشقا میلّتلرین وارلیغینی اینکار ائدرک اؤزلرینه یئنی بیر میلّت اولوشدورماغا قالمیشدیبلار. ایستر-ایسته مز بو سیاست ایراندا اولان باشقا میلّتلریده تورکلر قدر اینجیدیب و راحتسز ائتمیشدیر. ایندی باخدیغیمیزدا ایراندا وار اولان عربلر، کوردلر، بلوچلار و تورکمنلر ده اؤز میلی دؤلتلرینی قوروماق اوچون رژیمله ساواشیرلار. دئمک آرتیق، ایران بیزیم وطنیمیز دئییه بیر شئین آنلامی قالمامیشدیر. هر میلّت اؤز وطنی نین صاحبدیر. بئله لیکله آذربایجانیلار «تورک میلّتی» و «آذربایجان» وطنی اکسنینده اؤز قوروتولوش ساواشینى یوروتمه لیدیرلر. آذربایجان میلی دیرنیس تشکیلاتی تمّل دوشنجه لرینده مسئله یه گؤره بئله بیر فیکیر سرگیله میشدیر: «آذربایجانین میلی وارلیغینا قارشى آپاریلان یاغما و تالانی دور دورماغین تک یولونون ایره لی سوبه ده تشکیلاتلارنا و اوزمانلاشما دا گؤرور و آشاغیدا ساییلان ایلكه و اینانچ لاری منیمسه ییر؛ آذربایجان تورک میلّتی ایشسیزلیک، یوخسوللوق، مجبوری کؤچ و هر تورلو مادی و معنوی بحران و باسکیدان قورتولاراق سعادت و ریفاها قوشمالیدی. آذربایجان وطنی و تورک میلّتی اساسیندا، میلی مفکوره و دوشونجه زمینینده آذربایجان تورک میلّتی نین اؤز گله جه گینی و میلی مقدراتینی تعیین ائتمک حاقی گئری قازانیلمالیدیر.

«تورکلوک» و «آذربایجانلیق»- دایاناراق آذربایجان تورک میلّتی نین ایچینده میلی اوپانیس سورجینی ایره لی سورمه لیدیر و بوتون قاتمانلاریندا میلی غرور و میلی بیرلیک روحو یارادیلمالیدیر. میلّتی میزه قارشى یورودولن شوونیست پولیتیکالاری انگلله مک و دور دورماق اوچون یورولمادان چالیشمالی بیق و ان اؤنملیسی آذربایجان تورک میلّتی نین میلی مقدراتینی تعیین ائتمک حاقینی قورامساللاشدیرماق و دوزنه کئچیرمه لیک. گر کلی بوتون اورقانلار ایله بیرلیکده مدرن و چاغداش بیر میلّت اولماق موجاديله سی اوچون تجربوبه لی و اؤن گؤروشلو کادرلار یئتیشدیرمک و نهایت گونون دورومونا باغلی اولاراق آلتئرناتیو و دینامیک میلی دیرنیشینى یوروتمه لیک.»

مشروطیتدن باشلانان میلی موجدیلهمیزی حایاتا گئچیرمک، بالقوه تهدیدلره قارشى قویماق و اؤز میلی و سیاسی ایرادهمیزی گرچکلشدیرمک اوچون، بیز اویقولاما گوجونو یاراتماق مجبوریتینده ییک. گئج و یا تئز هرکس بو ایشین ضرورتینی آنلایاجاق. باخمایارق کی بیز هر زامان دینج و باریشجیل موجداله دن یانا اولموشوق و ایندیده اوجوردو اما اؤزوموزو قوروما حاقتی هر زامان بیزه ساخلیدیر. بو دورومودا ایستیشمار و سؤمورگه دن قوروتولوش یولو تشکیلاتلاناقلایا برابر تطبیق گوجو اولمادان ایمکانسیز گورونور. من اینانیرام کی آذربایجان یورد سئورلری گرچکلری باشا دوشرک بو گوجو یاراداجاقلار.

اوردا بیر یول وار اوزاقدا
او یول بیزیم یولوموزدور
دؤنمهسه کده، وارماساقدا
او یول بیزیم یولوموزدور

محسن سعادت

بۆلگسل دئییشیملر ده گونئی آذربایجانین یئری

۲۰۱۰ ایلیندن سونرا اورتادوغو بۆلگه سینده جیددی دئییشملر باشلامیشدیر. ایران سیاسی جغرافیاسی دا اؤزونو بو دئییشیملردن قوروماق اوچون اوونون ایچینه آتیلیمیش و بۆلگه تام معناسی ایله بیر قارماشا حالینا گلیمیشدیر. بو دئییشیملر ائینده-سونوندا ایرانین دا قاپیسینی چالاجاقدیر، اونا گۆره ده ایران ساوونما آلانلارینی اؤز مرزلی دیشیندا توتماغا چالیشماقدادیر. اونا گۆره ایران بوگون سوریه ده، یمن ده، بحرین ده، عراق دا، لبنان دا و حتی مراکش ده بئله اؤزونه یئنی بیر اوون آلانلاری یاراتماقدادیر.

اورتادوغودا باشلایان بو دئییشیم آخیملارینا دونیانین هاردا یسا بوتون گوجلری قاتیلیمیشدیرو بیر طرفدن آمتریکا و باتی ایتفاقی، بیر طرفدن تورکیه، بیر طرفدن ایران، بیر طرفدن روسییه و باشقا طرفدن ده عربستان و اونون قوردوغو بیرلیکلر.

ایندی ایسه بیزیم گونئی آذربایجان و اونون سیاسی جریانلی اولان آذربایجان میلی حرکتی بو دئییشیملرین هاراسیندادیر و رولو نه دیر؟ ائلییه بیلیدیر اؤزونو بیر گوج اولراق بو دئییشیمین بیر پارچاسی حالینا چئویرمیش می یوخسا بو دئییشیمین سئیر جیسیدیر می؟

بوگون اعتباری ایله گونئی آذربایجانا باخدیییمیزدا گئئل بیر سسسزلیک و بلیرسزلیگین حاکیم اولدوغونو گۆروروک. ان سون نه زامان گونئی آذربایجان ایله باغلی اولوسلار آراسی و یا بۆلگه سل اۆلچکده بیر کنفرانس و یا مراسیم کئچیریلیبیدیر؟ ان سون نه زامان گونئی آذربایجاندا ایران و بۆلگه نین گونده مینی اولوشدوروجاق بیر اولای مئیدانا گلیبیدیر؟ سوسیال مئدیادا ان سون نه زامان گونئی آذربایجان ایله ایلگیلی بیر مسئله ترند اولوشدورابیلیبیدیر؟ نه یازیق کی بو سورولارا وئریلن جوابلار بیزی موتلو اندجک شکیلده دئیل. بیر تک تراختور اویونلاریندا کنترل ائدیلمن بیر هیجاندا باشقا.

او زامان بیز نه ائتمه لیک؟ بونون چیخیش یولو نیدیر؟ بیرینجی عاغلا گلن مسئله گونئی آذربایجاندا عمومی اعتراضلار چاغیریش و اونو گرچکلشدیرمکدیر. میلی، سیاسی و اقتصادی ایستکلر دوغرولتوسوندا بئله بیر اولایلارین اورتایا چیخماسی دونیانین دیققت مرکزینده اولان ایران دا گونئی آذربایجان مسئله سینی گوندمه گتیره بیلر. اما بونو گرچکلشدیرمک اوچون جیددی و درین چالیشمالار اپارماق گره کیر.

بو جیددی و درین چالیشمالاری کیم آپاراجاقدیر؟ البته بو ایشی بیرینجی آشامادا آذربایجان میلی حرکتینده کی فعاللار باشلامالیدیر. میلی حرکتین اؤرگوتلو و اؤرگوتسوز فعاللاری فرقلی قوللاردا بو چالیشمانی آپارا بیلرلر. بوگون اعتباری ایله میلی حرکتین هر ایکی قولو اولان اؤرگوتلو (سیاسی تشکیلاتلار) و اؤرگوتسوز (فردی چالیشانلار) گوجلری آراسیندا داغینقلیق و بلیرسیزلیک سؤز قونوسودور. ساده دیل ایله دئسک هر کس بیر هاوا چالیر و بونون سونوجوندا ایسه قاریشیقلیق و سوسقونلوق میلی حرکت حاکیم اولور.

آذربایجان میلی حرکتی باریشجیل و مدنی بیر حرکتدیر. بو اؤزلیکلر حرکتیزین ماهیتینی اولوشدورور و بیزیم قیسا زاماندا بونو دئییشدیرمک شانسیمیز و گوجوموز یوخدور. بیز بیر ایش گؤرجه بیکسه بونو مدنی چرچیوه ده گؤرمه لیک. بونو یاشارماق اوچون میلی حرکتین هر ایکی قانادی دا اؤزونه بیر چکی دوزن وئریب و اورتاق پایدارلاردا بیر آرایا گلمه لیدیر.

بیز بؤلگه ده اولان دئییشیملرده گؤوده گؤسترمسک و گوجوموزو حیس ائتدیرمسک بو دئییشیملرین سونوجوندا اولوشاجاق دنکلمده یئریمیزی آلمامیز ایمکانسیز حالا گلجهک دیر. بیزیم گوجوموز میللتیمیز و چوخونلوغوموزدور. اؤنملی اولان بو چوخونلوغو اؤرگوتلمک و اونلارا داها یاخشی بیر گلجهک سؤزو وئرمکدیر.

حق تعیین سرنوشت و مبارزه برای احقاق آن در مبارزات حرکت ملی آذربایجان

چکیده

حق تعیین سرنوشت یکی از بحث‌برانگیزترین مباحث حقوق بین‌الملل است. حق تعیین سرنوشت در یک معنا به عنوان حق حیات یک ملت به صورت مستقل از دولت‌های دیگر و تمثیل آزاد خود در عرصه بین‌الملل شناخته می‌شود. در معنای دیگر حق ملت ساکن در یک کشور است که بدون اعمال هیچ‌گونه خشونت و فشار بتواند تصمیم خود را بگیرد.

قسمتی از ملت آذربایجان که امروزه تحت استعمار حکومت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است، سال‌های سال هست که از حق تعیین سرنوشت و مقدرات خود محروم می‌باشد. اسناد مختلف بین‌المللی این حق را برای ملل تحت استعمار به رسمیت شناخته‌اند. حق ملت آذربایجان در مقاومت و مبارزه با همه ابزارها و شیوه‌های ضروری برای کسب حق تعیین سرنوشت، مطابق اصول منشور ملل متحد، مشروع است.

در این نوشته مختصراً نگاهی خواهیم داشت، به بررسی مفهوم حق تعیین سرنوشت و لزوم پافشاری بر تحقق این حق در مبارزات ملت آذربایجان و تبدیل آن به گفتمان اصلی حرکت ملی آذربایجان همراه با نگاهی به جایگاه این حق در سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان (دیرنیش).

مقدمه

اصل حق تعیین سرنوشت خود و حق استقلال برای ملت‌هایی که برای حیاتی آزاد مجادله می‌نمایند از اهمیت بسزایی برخوردار است.

حق تعیین سرنوشت یک از بحث‌برانگیزترین موضوعات در نظام حقوق بین‌الملل می‌باشد. جنبشی که با انقلاب فرانسه و جنگ استقلال آمریکا آغاز شد، سپس به عرصه بین‌المللی گسترش یافت. امروزه جوامع ملی، زبانی یا مذهبی متنوعی که در بسیاری از نقاط جهان زندگی می‌کنند، با تکیه بر حق تعیین سرنوشت خواستار استقلال خود هستند.

حق تعیین سرنوشت خود یکی از مهم‌ترین مفاهیم جامعه بین‌المللی جدید است. حق تعیین سرنوشت فرآیند جدیدی را در بازسازی و تعریف قوانین اساسی جامعه جهانی آغاز کرده است. حق تعیین سرنوشت یکی از مفاهیم نمادین حقوق بین‌الملل در قرن بیست و یکم بوده است. این مفهوم از لحاظ تاریخی یکی از موضوعاتی است که منجر به شوک در روابط بین‌المللی معاصر می‌شود (Kilinc, 2008).

یکی از شاخص‌های مهم ساختار دولت‌های جهان، بافت چند قومی، ملی یا وجود اقلیت‌های ملی و مذهبی می‌باشد. این امر باعث شده که هر از گاهی شاهد خبرهای مربوط به تنش‌ها و خشونت‌های قومی در اقصی نقاط عالم باشیم.

در بررسی‌هایی که در مورد ناسیونالیسم و ساختار جمعیتی جهان و کشورها صورت گرفته نشان می‌دهد که تنها در ۱۴ کشور جهان، بافت چند قومی حاکم نیست یا ملت و اقلیت قومی قابل توجهی وجود ندارد و در این میان فقط چهار درصد جمعیت جهان در کشورهایی زندگی می‌کنند که تنها دارای یک گروه ملی هستند؛ بنابراین می‌توان گفت اصل حاکم بر جهان و جوامع، ناهمگونی قومی، ملی، نژادی و مذهبی است که به درجات گوناگون در همه کشورها و جوامع وجود دارد و همگونی ملی یک استثناء است (امیدی، ۱۳۸۵).

ایران کشوری است متشکل از ملت‌های متفاوت که در طول سالیان دراز این ملت‌ها از سوی حکومت‌های حاکم بر جغرافیای موسوم به ایران مورد انواع و اقسام ستم‌ها واقع گشته‌اند. جمهوری اسلامی ایران نیز با ادامه دادن سیاست‌های استعمارگرانه حکومت پهلوی به تاراج ثروت‌های مادی، معنوی و فرهنگی ملل غیر فارس می‌پردازد.

در این شرایط که تمامی ابزار حاکمیت در دست تهران می‌باشد، به صورتی که حتی کوچک‌ترین ادارات منطقه‌ای نیز از دستورات مرکز پیروی می‌کنند، امید بستن به مرکز برای تحقق حقوق ملل امری است بی‌فایده. به نظر نگارنده تنها رها یافت ملل غیر فارس در ایران مبارزه برای تحقق حق تعیین سرنوشت و مقدرات خود می‌باشد. به‌عنوان مثال در صورت ایجاد سیستم آموزشی به زبان مادری با توجه به اینکه این سیستم از مرکز اداره خواهد شد آیا می‌توان انتظار داشت که این آموزش در راستای تقویت زبان‌های غیر فارس باشد؟ البته که چنین نیست.

تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان در سند راهبردی خود برای فردای آذربایجان جنوبی با ذکر این مهم که شرایط استعمار درونی مادی و معنوی در آذربایجان جنوبی حاکم شده و تبعیض، عقب‌نگه‌داشتن و ویرانی تعمدی در تمامی جنبه‌های زندگی روزمره مسجّل می‌باشد، ملت تورک ساکن در آذربایجان جنوبی را محق استفاده از حق تعیین سرنوشت بر مقدرات خویش می‌داند (آ. م. د. ت، ۲۰۱۸).

حال این سؤال مطرح می‌شود که مردم چگونه می‌توانند سرنوشت خود را در مقابله با دولت‌های استعمارگر و دولت‌های سرکوبگر به دست گیرند؟ یا تعیین سرنوشت یک حق است یا تکلیف؟

تعریف مفاهیم

پیش از ورود به بحث شناخت برخی مفاهیم جهت درک بهتر مطالب برای خواننده الزامی است. از این رو در این بخش به بررسی و تعریف برخی مفاهیم لازمه پرداخت خواهیم نمود.

استقلال: اعلامیه حقوق و وظایف دولت‌ها که در سال ۱۹۴۹ توسط کمیسیون حقوق بین‌الملل تهیه شد استقلال را به عنوان «اهلیت یک دولت برای تأمین رفاه و توسعه خود به‌دوراز سلطه دیگر دولت‌ها مشروط بر آنکه حقوق مشروع آن‌ها را تضعیف یا نقض نکند» تعریف کرده است ... همچنین «هیچ وابستگی سیاسی یا اقتصادی موجود در عمل بر استقلال قانونی یک دولت تأثیر ندارد مگر آنکه آن دولت رسماً مجبور به تسلیم در برابر خواسته‌های یک دولت برتر باشد». چنانچه مشاهده می‌شود پیروی رسمی از خواسته‌های (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ...) یک دولت دیگر می‌تواند استقلال آن کشور را زیر سؤال ببرد.

شناسایی: روش و تشریفات است که به‌طور سنتی از قرن هجدهم به بعد در روابط بین‌المللی معمول گردیده و آن به رسمیت شناختن کشور نوبنیاد توسط کشورهای دیگر است. این اقدام، عمل یک‌جانبه بین‌المللی است که دارای آثاری در حقوق بین‌الملل و میان کشور شناسایی کننده و کشور شناسایی شده می‌باشد. این شناسایی باید مشروع باشد. یکی از مبانی مشروعیت شناسایی حق یک ملت در تعیین سرنوشت خود است.

حق تعیین سرنوشت: این حق گاه با حق خودمختاری و حق خودگردانی مترادف آمده است. به موجب حق مزبور، ملل وضع سیاسی خود را آزادانه تعیین و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را آزادانه تأمین می‌کنند. این حق شامل دو تجلی درونی و برون‌ی است. تجلی درونی این حق با حق خودمختاری شناخته می‌شود و تجلی برون‌ی این حق با حق بر جدایی. به نظر می‌رسد جدایی نتیجه حق خودمختاری سیاسی در داخل کشور است. خودمختاری برای

ملیت‌ها و اقلیت‌ها در نظر گرفته می‌شود و جدایی برای ملت‌ها و خلق‌ها.

ملت و ملیت: در تفسیر آرمانی تعیین سرنوشت، ملت به عنوان یک گروه با پیوندی فرهنگی و تاریخی یکسان مطرح است و با این انگیزه که ملتشان باید یک قلمرو مجزا و شناسایی شده خودمختار شود (این تمایل آن‌ها را به مفهوم خلق که مستحق جدایی است سوق می‌دهد). در حالی که ملیت تنها مصداق اقلیت درون کشوری دیگر هستند که مستحق حقوقی خاص (حقوق اقلیت‌ها) هستند.

ملیت یک مفهوم حقوقی است که به پیوند موجود میان یک فرد و دولت اشاره دارد. بدین وسیله یک فرد تحت صلاحیت شخصی یک دولت است. ملیت هم یک مفهوم مربوط به حقوق داخلی است هم یک مفهوم مربوط به حقوق بین‌الملل در حالی که ملت مفهومی است که تنها در حقوق بین‌الملل مطرح است.

به نظر می‌رسد مرز تعیین کننده، احراز تمایل ذهنی و عینی ملیت برای حفظ خصایل مختص به خود است که آن‌ها را به ملت تبدیل می‌کند. ملیت‌ها و ملت‌های درون کشورها در هر صورت برای بهره‌مندی از حقوق خود باید جمعیتی همگون را تشکیل دهند.

جمعیت همگون: تعریف حقوقی جمعیت هم‌نژاد از یک کشور به کشور دیگر متفاوت است چنانچه شامل معیارهای عینی (نژاد، فرهنگ، زبان)، ذهنی (اراده فردی) یا عملی (شرایط زندگی) و یا ترکیبی از این‌ها می‌شود. در کل می‌توان جمعیت همگون را ساکنین اصلی یک سرزمین که در آنجا غالب بوده‌اند (که معمولاً غیرقابل محاسبه است) اما با ساکنین بعدی از فرهنگ‌ها و نژادهای مختلف که کنترل حکومتی [دیگر] را به دست دارند ادغام نشده باشند... تخمین زده می‌شود که جمعیت همگون جمعاً ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیون نفر را در بیش از ۴۰ کشور شامل می‌شود که رو به تزایدند.

کشور: کشور یا دولت در آن واحد تابع یا شخص حقوق عمومی داخلی و حقوق بین‌الملل است.

نظام ظهور و زوال، جانشینی، مسئولیت و روابط دیپلماتیک کشورها از مسائلی است که توسط حقوق بین‌الملل نظام‌مند شده‌اند. حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال کشورها توسط حقوق بین‌الملل تضمین شده‌اند. برابری حاکمیت، عدم مداخله در امور داخلی، همزیستی مسالمت‌آمیز و عدم تجاوز از حقوق و تکالیف کشورها در حقوق بین‌الملل است.

خلق کشور جدید تحت مدل‌های مختلفی صورت می‌گیرد. جدایی ذاتی در سرزمین‌های بی‌صاحب (مانند درلت آزاد اورنج در ۱۸۶۰ میلادی)، استعمارزدایی، جدایی (مانند بنگلادش)، اتحاد (مانند تانزانیا که ترکیبی از تانگانیکا و زانزیبار است) و فروپاشی کشورهای فدرال از این جمله‌اند.

حق تعیین سرنوشت مردم در حقوق بین الملل: این حق از حقوق بشری امروزی محسوب می‌شود که گاهی با حق خودمختاری یا خودگردانی مترادف عنوان می‌شود.

اصل حق تعیین سرنوشت یک صلاحیت شخصی (Ratio Personae) برای تمام مردم در جامعه بین‌المللی ایجاد می‌کند (هرچند ابتدا این اصل برای ترویج استعمارزدایی ایجاد شد). امروزه شماری از صاحب‌نظران حق تعیین سرنوشت را واجد دو جنبه داخلی و خارجی می‌دانند. حق تعیین سرنوشت داخلی «آن است که کشوری به اقلیت خود قابلیت استفاده از زبان و فرهنگ در روشی معقول و شرکت مؤثر در جامعه سیاسی خود را بدهد». این همان مفهوم «خودمختاری» یا «خودگردانی» است.

حق تعیین سرنوشت خارجی (جدایی) مربوط به خلق‌ها (مردمان) است و نه اقلیت‌ها. هرچند اقلیت‌ها تنها حق تعیین سرنوشت خود را در چارچوب حکومت مرکزی دارند (ماده ۲۷ میثاق حقوق مدنی و سیاسی مورخ ۱۹۶۶) لیکن «تجربه تاریخی نشان داده است که اقلیت‌ها به محض کسب یک وضعیت فرهنگی مستقل معمولاً به سوی کسب استقلال سیاسی گام برداشته‌اند».

مفهوم «مردم» در حقوق بین‌الملل: تنها «مردمان» حق تأسیس یک کشور مستقل و حاکم را دارند. غالباً از مردم از جنگ جهانی دوم یک تفسیر سرزمینی داشته‌اند. «مردم» به عنوان جمعیتی در یک نهاد سرزمینی که کشوری شناسایی شده یا یک نهاد استعماری به شمار می‌رفت تعریف شد.

پس از جنگ سرد مفهوم «مردم» تغییر کرد؛ به عبارت دیگر درحالی‌که در تفسیر سرزمینی آنچه اهمیت داشت جمعیت موجود در یک نهاد فدرال یا سیاسی (با مرزهای تقریباً مشخص) بود در تفسیر ملی از «مردم»، مردم شامل گروهی ساکن در کشور می‌شود. بیشتر جدایی‌ها از سوی گروه‌های ملی مطرح می‌شده که خود را مستحق اعمال حق تعیین سرنوشت دانسته، «مردمی با عنوان گروه ملی حداقل تحت شرایطی حق تأسیس کشور مستقل و حاکم خود را دارند مشروط بر اینکه معیارهای حقوقی لازم برای شناسایی کشور را به دست آورند» (ضیایی، ۱۳۸۸).

سیر شکل‌گیری حق تعیین سرنوشت

با وجود چهار قرن، رویه عملی در خصوص اصل تعیین سرنوشت باید گفت که این ایده به هیچ وجه ایده جدید محسوب نمی‌شود.

درواقع تاریخ اصل تعیین سرنوشت مردم به گونه‌ای که به ایجاد دولت-ملت منجر شود به صلح و ستیفالی در ۱۶۴۸ باز می‌گردد. با این حال در خصوص مبدأ و منشأ آن اتفاق نظر وجود ندارد.

دو واقعه تاریخی، بستر ظهور اصل حق تعیین سرنوشت را فراهم کرد؛ یکی قیام مردم آمریکا در سال ۱۷۷۶ و دیگری انقلاب فرانسه در ۱۷۸۹ که هر دو واقعه، زمینه‌ساز ایجاد اصل ملیت‌ها در قرن هجدهم بود. طبق این اصل مرزهای کشور باید منطبق بر ملت باشند. این نظریه بستر مناسب برای وحدت ایتالیا در سال ۱۸۷۰، استقلال کشورهای یونان در سال ۱۸۳۰، بلژیک در سال ۱۸۳۹ و ... را فراهم آورد (رضایی، حیدر نژاد، منشادی، ۱۳۹۶).

بعد از جنگ جهانی دوم رسمی ترین متنی که این اصل را در خود گنجانده، بند ۲ از ماده ۱ منشور ملل متحد است که اصل مزبور را از اهداف سازمان ملل متحد تلقی کرده است و از آن چنین تعبیر می کند: «توسعه روابط دوستانه میان ملل بر مبنای احترام به اصل تساوی حقوق مردم و حق ایشان در تعیین سرنوشتشان...».

ماده ۵ منشور نیز مجدداً به همین مطلب به منزله تعهد الزام آور بین کشورها تصریح کرده است. ماده ۵۶ نیز در خصوص تعهد اعضا به اقدامات مشترک و مستقل برای نیل به اهداف مندرج در ماده ۵۵ است که از جمله آن ها می توان به احترام به اصل حق تعیین سرنوشت اشاره کرد.

در اسناد حقوق بشری اولین بار در بند ۱ ماده ۱ هر دو میثاق جهانی یعنی میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی فرهنگی از حق تعیین سرنوشت یاد کرده اند.

بند ۱ ماده ۱ میثاقین چنین مقرر می دارد: «همه ملت ها دارای حق تعیین سرنوشت هستند که به موجب آن می توانند آزادانه وضعیت سیاسی خود را تعیین کنند و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را تأمین نمایند» (همان).

علاوه بر قوانین ذکر شده مسئله حق تعیین سرنوشت در قطعنامه ها، کنوانسیون ها و قوانین مختلف بین المللی از اهمیت بسزایی برخوردار است لیکن به دلیل خارج نشدن مطلب از حوصله خواننده به ذکر موارد فوق جهت روشن شدن اهمیت موضوع اکتفا نمودیم.

تعیین سرنوشت وسیله ای برای رهایی از سلطه استعماری

در اسناد بین المللی از تعیین سرنوشت در قالب حق سخن به میان آمده است. اسناد بین المللی متعددی در این زمینه وجود دارند که در رأس آن ها منشور ملل متحد قرار دارد. تعیین سرنوشت حاوی دو مفهوم اساسی و بنیادین است:

• «تعیین سرنوشت» به مثابه وسیله ای در اختیار مردم در ایجاد یک «دولت» تعیین و بسط آزادانه نظام سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی خود فارغ از هرگونه مداخله خارجی است.

• «تعیین سرنوشت» عبارت از زیست مردم در قالب یک نهاد سیاسی است. به دیگر سخن هدف از اعمال آن در این معنا شناخت «حق» مردم در گذار و تبدیل شدن به یک نهاد مستقل است.

«تعیین سرنوشت» در معنای اول خود یادآور دموکراتیک کردن ساختارهای دولتی است که نتیجه آن تبلور «مشروعیت دموکراتیک» به عنوان یک هنجار جهانی است.

«تعیین سرنوشت» در مفهوم دوم خود توجیه گر «حق» بر انقلاب مردم در برابر استعمار و سلطه خارجی است. نگاهی به اسناد و رویه های بین المللی تا آخرین دهه هزاره دوم نشان می دهد که «تعیین سرنوشت» در قالب حق مردم فقط در صورت وجود استعمار یا وضعیت های مشابه از جمله نژادپرستی قابل تصور بوده، نمی توانست به عنوان یک حق عمومی برای جدایی یا تجزیه طلبی بخشی از مردم سرزمین یک دولت شناخت شود. مع هذا هیچ یک از اسناد بین المللی به صراحت حق گروهی از انسان ها که خود را به مثابه «ملت» می انگارند، در تعیین سرنوشت خویش و ادعای تحقق استقلال از طرق مسالمت آمیز را ممنوع نکرده است. (بیگ زاده، ۱۳۹۵)

دولت مکلف است با گشودن باب گفتگو و تلاش برای یافتن سازوکارهای تضمین کننده عدالت، معضلات را مدیریت نماید. حفظ وحدت ملی و تضمین تمامیت سرزمینی با توسل به اقدام های قهری نظامی سرنوشت محتوم خانه ای را دارد که بر آتش فشانی بنا شده است که هر لحظه امکان فوران آن آتش فشان و ویرانی آن خانه وجود دارد. آن لحظه هم زمانی است که دولت نتواند به صورت واقعی در خدمت مردم خود باشد. اگر دولت نتواند از عهده چنین وظیفه ای برآید، بی شک در رویارویی با مردم خود قرار می گیرد که مصمم به مبارزه برای دستیابی به عدالت و

اجرای تغییرات بنیادین هستند. هیچ‌کس نمی‌تواند این حرکت تاریخ را متوقف کرده، فکر عبث و باطل «جاودانگی دولت» را مطرح کند. زندگی دولت همانند زندگی کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی هرگز بدون مخاطره نبوده، نیست و نخواهد بود. از زمان پیدایش دولت‌ها در وستفاليا تاکنون می‌توان پیدایش، زندگی و مرگ آن‌ها را به کرات مشاهده نمود. در هر صورت دولت یک «مخلوق بشری» است و وظیفه‌اش تسهیل زندگی انسان‌ها و تضمین امنیت و خیر مشترک آنان است. زمانی هم که از عهده این وظیفه برنیاید باید تن به سرنوشت محتوم خود یعنی تغییر بنیادین یا نابودی کامل بدهد؛ زیرا دولت خود نیز تابع قاعده جهان شمول است.

اگر پذیرفته شود که تکلیف به اجرای حق ذاتی تعیین سرنوشت یک تکلیف مطلق است، پس اعمال آن باید منجر به برقراری دموکراسی و تقویت آن شود. فقط یک نظام دموکراتیک است که زمین و لوازم استفاده از آزادی‌های اساسی از جمله آزادی بیان کلیه اقشار مردم خود را فراهم می‌کند و آنان می‌توانند بدون رعب و وحشت خواست‌های مشروع خود را مطرح کنند. اکثریت باید احترام به حقوق اقلیت را فهم و درک نموده، کثرت‌گرایی سیاسی و تعامل اجتماعی برقرار گردد و از کاربرد زور، اعمال شکنجه، زندان و تحقیر انسان‌ها به هر شکلی اجتناب شود. در چنین وضعیتی است که حق تعیین سرنوشت مردم و اجرای آن تحقق یافته است. البته اعمال حق تعیین سرنوشت شود، نباید الزاماً منجر به تشکیل «دولت» شود بلکه باید به مردم اجازه دهد که بتوانند از یک زیست طبیعی توأم با عدالت و امنیت برخوردار گردند. (همان)

مفهوم و ذی‌نفعان حق تعیین سرنوشت در حقوق بین‌الملل

حق تعیین سرنوشت یکی از اصول بنیادین و البته تفسیر بردار در حقوق بین‌الملل است که نظرات مختلف و سؤال‌هایی درباره آن مطرح شده است؛ از جمله اینکه محتوای حق تعیین سرنوشت

چیست؟ در آغاز ظهور و بروز این مفهوم، حق تعیین سرنوشت ایده‌های سیاسی برای توجیه تجزیه امپراتوری‌های شکست‌خورده در جنگ جهانی اول بود. پس از جنگ جهانی دوم، حق تعیین سرنوشت به تدریج جامه قاعده حقوقی به تن کرد و همچون سلاحی نیرومند در مبارزه با استعمار و اشغال خارجی به کار رفت. از دهه ۱۹۷۰ میلادی حق تعیین سرنوشت، در زمره قواعد حقوق بشر درآمد و در قلمرو داخلی کشورها نیز در ارزیابی مشروعیت حکومت‌ها بدان استناد می‌شود؛ بنابراین، در نگاهی تاریخی می‌توان سه مفهوم از حق تعیین سرنوشت را از هم تمیز داد:

۱. ایده تعیین سرنوشت سیاسی
۲. حق تعیین سرنوشت، سلاح استقلال‌طلبی و مبارزه با استعمار
۳. حق تعیین سرنوشت خارج از پدیده استعمارزدایی. (حبیب زاده، ۱۳۹۵)

حق تعیین سرنوشت در سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان (دیرنیش)

در تابستان سال ۲۰۱۸ میلادی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان (دیرنیش) در اقدامی قابل توجه اقدام به انتشار سندی راهبردی برای فردای آذربایجان جنوبی نمود. این سند راهبردی که برای نخستین بار در بین تشکیلات‌های موجود در آذربایجان جنوبی انتشار یافت نشان‌دهنده اهداف، نقشه راه مبارزاتی و همچنین باورهای تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان برای فردای آذربایجان جنوبی است.

نقطه قابل توجه و تحسین‌برانگیز این است که این تشکیلات همان‌گونه که در اساس‌نامه و اسناد قبلی خود نیز اظهار داشته است، اولین و اساسی‌ترین هدف خود را احقاق حق تعیین سرنوشت ملت تورک آذربایجان جنوبی به واسطه کار علمی، مبارزه تشکیلاتی و ارائه برنامه مدون برای هدف نهایی یعنی سعادت و رفاه ملی در آذربایجان بیان داشته است.

این تشکیلات بایمان مفاهیم کلیدی همچون وطن و ملت و ترسیم اراضی آذربایجان، استعمار آذربایجان جنوبی و همچنین اشاره به حق دفاع مشروع و... مبارزه برای حق تعیین سرنوشت را اصلی‌ترین نیاز در راه نیل به اهداف حرکت ملی آذربایجان قلمداد نموده است.

سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان چرایی استفاده تورکان آذربایجان جنوبی از حق تعیین سرنوشت را چنین بیان می‌دارد: «قوانین بین‌المللی حق تعیین سرنوشت را برای حاکمیت ملل دنیا بر مقدرات خویش به رسمیت شناخته است. حق تعیین سرنوشت تمامی ملل جهان در اسناد بین‌المللی از آن جمله منشور سازمان ملل متحد و عهدنامه بین‌المللی حقوق فردی و سیاسی به عنوان یک حق پایه‌ای قیدشده است. تمامی ملل و جوامع تحت ستم و استعمار که دارای حاکمیت ملی نیستند. حق دارند که بر مقدرات خویش حاکم باشند.»

خواست حاکمیت بر مقدرات خویش وجه مشترک تمامی جنبش‌های مردمی آذربایجان جنوبی از دوران انقلاب مشروطه تاکنون می‌باشد. امروزه نیز این حق جزء خواست‌های بنیادین حرکت ملی آذربایجان است.

از آنجایی که شرایط استعمار درونی مادی و معنوی در آذربایجان جنوبی حاکم شده و تبعیض، عقب‌نگه‌داشتن و ویرانی تعمدی در تمامی جنبه‌های زندگی روزمره مسجل می‌باشد، ملت تورک ساکن در آذربایجان جنوبی حق دارد که با استفاده از راه کار حق تعیین سرنوشت بر مقدرات خویش حاکم باشد» (آ. م. د. ت، ۲۰۱۸).

تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان فراندوم آزاد و عادلانه را راه کار غیر خشونت‌آمیز و مسالمت‌جویانه ایجاد حق تعیین سرنوشت دانسته و بیان می‌دارد:

«در نظام‌های دموکراتیک بهترین راه برای حاکمیت مردم بر مقدرات خویش و بیان آزادانه خواسته‌های خود مراجعه به آرای عمومی است. در ساختارهای دموکراتیک صندوق آرا تعیین‌کننده نهایی می‌باشد. ملت تورک در آذربایجان جنوبی نیز برای حاکمیت بر مقدرات خویش بایستی بتواند از طریق صندوق رأی ترجیح و سرنوشت خود را انتخاب نماید.

همچون تمامی جوامع پیشرفته جهان ملت تورک آذربایجان جنوبی نیز برای اینکه بتواند از طریق صندوق رأی بر مقدرات خویش حاکم شده و آینده خود را تعیین نماید صحیح‌ترین و امروزه ترین راهکار فراندوم می‌باشد. فراندومی که در اراضی تاریخی آذربایجان جنوبی باید برگزار گردد، می‌بایست حائز شرایط زیر باشد:

• آزاد و عادلانه باشد. بایستی تمامی فشارها، سانسور و جبر حاکم در آذربایجان جنوبی از میان برداشته شود.

• تمامی نیروهای سیاسی آذربایجانی باید بتوانند دیدگاه‌ها و برنامه‌های خود را آزادانه تبلیغ نمایند.

• تمامی نیروها و طیف‌های سیاسی بایستی بتوانند گزینه‌های خود اعم از سیستم‌های فدرالیسم، کنفدرالیسم و استقلال را مطرح کنند.

• امکانات رسانه‌ای از آن جمله رادیو و تلویزیون می‌بایست بین گروه‌های سیاسی عادلانه تقسیم شود.

• در حین انجام فراندوم فرد-فرد ملت تورک آذربایجان بایستی بدون هیچ‌گونه تهدید و فشاری بتوانند به پای صندوق رأی رفته و انتخاب خود را به صورت آزادانه انجام دهد.

• فراندوم در آذربایجان جنوبی بایستی توسط نمایندگان منتخب مردم انجام گیرد و نمایندگان احزاب و گروه‌های سیاسی آذربایجان باید در تمامی مراحل رأی‌گیری و شمارش آراء حضور داشته باشند.

• این فراندوم باید تحت نظارت مراجع ذیصلاح بین‌المللی از جمله اعضای شورای امنیت سازمان ملل و هیئت ترکیبی از نمایندگان کشورهای اروپایی و منطقه‌ای و منطبق با استانداردهای جهانی انجام شود.

• امنیت و نظم این فراندوم بایستی توسط مراجع منتخب ملت تورک آذربایجان تأمین گردد.

• صرف‌نظر از نتیجه نهایی فراندوم تمامی طیف‌ها و نیروهای سیاسی از جمله نیروهای سیاسی تهران بایستی آن را بپذیرند.

لازم به یادآوری است که در سیستم‌های دموکراتیک همواره راهکاری دموکراتیک برای حل مسئله‌ها وجود دارد و صرف‌نظر از نتیجه نهایی فراندوم مجادله دموکراتیک و حق‌جویی ادامه خواهد داشت.

تبصره: از آنجاکه ایران کشوری چندملیتی، چند زبانی، چند فرهنگی و چند باوری است، در چنین شرایطی پیوند زدن مقدرات تمامی ملت‌ها به یکدیگر و وابسته ساختن سرنوشت ملت‌های با جمعیت کمتر به سرنوشت ملت‌های با جمعیت بیشتر مخالف حق، عدالت، منطق و حقوق بشر است. لذا باید تأکید داشت، فراندومی که در عین زمان شامل ملت‌های ساکن در ایران کنونی باشد صحیح نبوده و قابل‌پذیرش نیست. چنین فراندومی نه تنها در میان مدت و درازمدت مشکلات را حل نخواهد کرد بلکه مسائل و مشکلات جدیدی نیز به وجود خواهد آورد» (همان).

علاوه بر مواد ذکر شده تشکیلات دیرنیش در سند راهبردی خود با ذکر موادی در خصوص دارا بودن حق دفاع مشروع برای ملت تورک آذربایجان و همچنین مبارزه مشترک با سایر ملل تحت ستم (به غیر از گروه‌ها و احزاب تروریستی) تا زمان احقاق حق تعیین سرنوشت به اهمیت این موارد اشاره نموده است.

نتیجه‌گیری

اصل حق تعیین سرنوشت در سیستم حقوق بین الملل برای ملل تحت ستم، مستعمره و اشغال شده یک حق حیاتی محسوب می‌شود. امروزه این اصل در نظام بین‌الملل همانند یک حق مورد قبول واقع می‌شود. گروه‌هایی که از نظر ملی، زبانی و دینی در یک جامعه متفاوت‌اند، در صورتی که به صورت سیستماتیک از سوی دولت متبوع مورد تبعیض قرار گرفته و از حقوق سیاسی و فرهنگی خود محروم شوند مستحق برخورداری از حق تعیین سرنوشت می‌باشند.

عدم اعمال حق تعیین سرنوشت می‌تواند برای مردم تحت سلطه استعماری یا تحت انقیاد دولت سرکوب گر عواقب زیان باری داشته باشد؛ زیرا آنان نیز نه فقط متحمل آثار وجود این نظام‌های ضد بشری می‌شوند، بلکه باید آثار برخورد جامعه بین‌المللی با نظام‌های استعماری و دولت‌های اقتدارگرای سرکوبگر حاکم بر خود را نیز تحمل کنند.

ملت تورک آذربایجان جنوبی سال‌هاست که همانند یک مستعمره تحت حاکمیت حکومت ایران چه قبل از انقلاب ۵۷ و چه بعد از آن تحت ستم قرار گرفته است. ملت تورک آذربایجان همانند دیگر ملل غیر فارس از حقوق سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود محروم بوده و تمامی ثروت‌های مادی و معنوی‌اش را در حال تاراج می‌بیند.

با توجه به مطالب مذکور اثبات می‌شود که بهره‌مندی از اصل حق تعیین سرنوشت برای رهایی از استعمار حق حیاتی ملل غیر فارس در ایران می‌باشد. در نتیجه واجب است بر فعالین

ملی که در کنار دیگر خواست‌های مطروحه آنچه اصل هست را هدف نخست مبارزاتی خویش قرار دهند؛ زیرا در صورت احقاق این حق هست که دیگر خواست‌های ملل به خودی خود برآورده خواهند شد.

منابع

1. Kılınç, D. (2008): "Self-Determinasyon İlkesinin Azınlıklar Açısından Değerlendirilmesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12, S.1-2, s.957-958

۲. دکتر امیدی، علی (۱۳۸۵)، قبض و بسط مفهومی حق تعیین سرنوشت در حقوق بین‌الملل، مجله حقوقی مرکز امور حقوقی بین‌المللی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری - شماره سی و پنجم

۳. بیگ زاده، ابراهیم (۱۳۹۵)، از تعیین سرنوشت تا مقاومت در مقابل سرکوب، فصلنامه تحقیقات حقوقی شماره ۷۶

۴. حبیب زاده، توکل (۱۳۹۵)، ابتدای مقاومت مردم فلسطین بر حق تعیین سرنوشت و تعهدات جامعه بین‌المللی در قبال آن، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی دوره ۴۶، شماره ۴

۵. ضیایی، سید یاسر (۱۳۸۸)، جدایی طلبی در حقوق بین‌الملل

۶. خلف رضایی حسین، حیدر نژاد ولی‌الله، ناصری منشادی حمید، (۱۳۹۶)، بررسی تطبیقی نسبت حق تعیین سرنوشت و حقوق اقلیت‌ها در حقوق بین الملل و نظام جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، دوره ۴۷، شماره ۳

۷. تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان (۲۰۱۸)، سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان برای فردای آذربایجان جنوبی

مجید آراز؛ عضو شورای مرکزی

تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان

ضرورت تدوین «سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان برای فردای آذربایجان جنوبی»

حرکت ملی آذربایجان حرکتی ریشه‌دار با گذشته‌ای پرافتخار و درخشان است. این حرکت ریشه در انقلاب مشروطیت و سازمان انقلابی «مرکز غیبی تبریز»، جنبش شیخ محمد خیابانی، حکومت ملی آذربایجان و جنبش حزب جمهوری خلق مسلمان دارد. تمامی این جنبش‌ها دارای وجوه مشترک «آزادی خواهی»، «ترقی خواهی»، «قانون‌گرایی» و «مطالبه حق حاکمیت بر مقدرات خویش» بودند. خواست‌های حرکت ملی آذربایجان به عنوان میراث دار آن جنبش‌ها نیز جز آن نیست.

لیکن واقعیت این است که تمامی جنبش‌های پیشین تاریخ معاصر آذربایجان مورد قهر مرتجعین و مستبدین تمرکزگرا قرار گرفته و به شکست کشانده شده‌اند. هرچند تمامی این جنبش‌ها از نظر خواست‌های اساسی، سیر تحول و حتی کنشگران و کادرها امتداد یکدیگر می‌باشند ولی از نظر سازمانی از یکدیگر منقطع شده و بنا به اقتضا زمان هر یک رویه و گفتمان خاص خود را بکار برده‌اند. به همین دلیل می‌بینیم گاه سوسیال‌دموکراسی، گاه سوسیالیسم، گاه روشنفکری دینی، گاه ناسیونالیسم و گاه لیبرال‌دموکراسی در خدمت مبارزات ملت تورک آذربایجان برای آزادی و سعادت ملی قرار می‌گیرند.

فاز نوین حرکت ملی آذربایجان که از اوایل دهه هفتاد شمسی گسترش یافته است، درعین حالی که امتداد منطقی جنبش‌های سلف خویش می‌باشد ولی با گفتمان و منشی نوین به منصفه ظهور رسید. گفتمان نوین حرکت ملی آذربایجان مباحث جدیدی را مطرح می‌کرد که به گوش بسیاری ناآشنا بود. چه بسیاری از افراد ملت تورک آذربایجان، چه دیگر جریان‌های سیاسی ایران و چه جریان‌های سیاسی و مراکز قدرت خارج از ایران برای اولین بار این پیام‌ها را از سوی جامعه روشنفکری آذربایجان جنوبی دریافت می‌کردند. با توجه به اینکه حرکت ملی آذربایجان جنبشی نوپا به شمار می‌آمد و ساختارهای درونی آن چنان که باید نضج نیافته بودند و حرکت هنوز فاز احساسی خود را طی نکرده بود جنبشی ناشناخته به حساب می‌آمد و پیام‌های ارسالی با آنکه به دقت رصد می‌شد ولی کمتر پاسخی و یا عکس‌العملی دریافت می‌کرد. جریان‌ها و مراکز مختلف بیش از آنکه به پیام‌های صادرشده از سوی قشر روشنفکر و فعالین آذربایجان جنوبی پاسخی بدهند و عکس‌العملی نشان دهند بیشتر رویه رصد و شناسایی را پیش گرفته بودند.

به مرور، از سویی پایگاه اجتماعی حرکت ملی آذربایجان گسترش قابل توجهی یافت و از سوی دیگر ساختارهای درونی آن نضج بیشتری گرفت، پیام‌های صادره از سوی حرکت ملی آذربایجان واضح‌تر و شیواتر شده و مهتر از همه انطباق بیشتری با زبان و ادبیات جهان سیاست به خود یافت و طبعاً به

همان میزان نیز این پیام‌ها از سوی جهان خارج جدی‌تر گرفته شد و عکس‌العمل نیز دریافت کرد. در سال‌های دهه نود شمسی کلیت حرکت ملی آذربایجان توانست به عنوان یک بازیگر سیاسی در معادلات، جایگاهی برای خود باز کند و در بیرون از آذربایجان جنوبی مخاطبانی بیابد؛ زیرا در این سال‌ها هم گفتمان و هم ساختارهای درونی حرکت به خود را با ادبیات و سیر تحولات منطقه و جهان تطبیق بیشتری دهد. در این مرحله حرکت ملی آذربایجان توانست انقطاع ساختاری خود با جنبش‌های سلف خود را تا میزانی تلافی کرده و تجربه‌های آن جنبش‌ها را به امروز منتقل کند.

یکی از مشکلات اساسی حرکت ملی آذربایجان در سال‌های اخیر این بوده که خواست‌ها و اهداف آن به صورت مدون و واضح بیان نشده بود تا تمامی طرف‌ها دقیقاً بدانند سخن این حرکت دقیقاً چیست و حرکت به دنبال چیست. البته بایستی گفت نمی‌توان از اهداف حرکت ملی آذربایجان به صورت دقیق و مشخص سخن گفت زیرا این حرکت نیز مانند تمامی جنبش‌های ملی دارای لایه‌های مختلف بوده و سازمان‌ها، جریان‌ها و طیف‌های گوناگونی در درون حرکت وجود دارند که هر کدام دارای دیدگاه‌ها، سیاست‌ها و اهداف خود هستند؛ در این شرایط فقط می‌توان از اهداف کلی و مخرج مشترک حرکت سخن به میان آورد. ولی در کنار این عدم ارائه برنامه مشخص و مدون و ارائه روشن سیاست‌ها و اهداف، ساختارهای درونی

حرکت اعم از احزاب، سازمان‌ها و تشکل‌ها، از جمله نقاط ضعف حرکت بوده است که باعث شده، حرکت ملی آذربایجان از بیرون حرکتی بدون هدف‌گذاری مشخص به نظر برسد. البته تاکنون اساس‌نامه‌ها و مرام‌نامه‌های چندی از تشکل‌های حرکت ملی منتشر شده که معمولاً بیانگر برخی نظرات کلی می‌باشند و اهداف، استراتژی‌ها و تاکتیک‌ها را به صورت واضح و بروز بیان نمی‌کنند. بسیار مهم و ضروری است که تشکل‌های حرکت ملی آذربایجان نقشه راه و برنامه حزبی را به طرز شفاف و مدون به صورت اسناد مکتوب نشر دهند تا تمامی طرف‌های مخاطب حرکت ملی آذربایجان بدانند این حرکت و اجزاء آن مشخصاً به دنبال چه هستند تا نسبت به آن هر کس بتواند در این خصوص سیاست خود را تنظیم کند.

در این راستا تشکیلات مقاومت آذربایجان به عنوان یکی از تشکل‌های سیاسی پیشرو حرکت ملی آذربایجان با نشر «سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان برای فردای آذربایجان جنوبی» که متمم مرام‌نامه تشکیلاتی (متن بازنگری شده سال ۲۰۱۱) و در حکم نقشه راه این تشکیلات می‌باشد، تلاش کرده است قدمی در رفع این نقصان بردارد.

البته لازم به ذکر است اخیراً کارهای تئوریک شایان تقدیری در زمینه‌های زیربنایی حرکت ملی انجام شده است که فعالیت‌های ارزشمند انستیتوی تحقیقاتی تبریز از آن دست می‌باشد؛ لیکن جای خالی برنامه‌های حزبی و تشکیلاتی تا حدود زیادی احساس می‌شود و سند راهبردی تشکیلات مقاومت ملی آذربایجان نیز تلاشی در این جهت بوده است.

دوكتور ريزا هيئت ايله سؤيلهشى؛

آنا ياسا تاسلاغى نين

حاضر لانماسى و يايينلانماسى

بیر احتياجان قايناقلانيردى

تبريز آراشديرمالار مركزى نين حاضرلادىغى «ايران فدرال جمهوريتى» آنا ياساسى نين اؤن تاسلاغى، دئسامبر آييندا يايينلاندى. بىر چوخ سياسى شخصيت و قورولوش بو تاسلاغين يايينلانماسيلا ايلگى اؤنرلر، تنقيدلر و يازيلار اورتايا چيخارديلار. بو آنا ياسانين اينجهليك لريني داها دا گؤز اؤنونه چيخارماق آماجى ايله ساين دكتور ريزا هيئت ايله بو حاقدا سؤيلهشى ميز اولوبدور. ساين ريزا بى ايلك اؤنجه بيزيم اوچون آييرديغينيز واخت دان دولايى تشكور ائديب ايلك سوروموز بئله سوروشوروق؛

۱- آنا ياسا تاسلاغى نين حاضر لانماسى سببلرى نهلردير؟

بيلينديگى اوزره ايراندا توركلر يوز ايله ياخيندير كى، حاكميتلرينى ايتيرميشلر. بو اقتدار دگيشيكلگى ده دموكراتيك بىر شكيلده اولماميشدير. دولاييسى ايله ايستر كودتا يولويلا حاكميته گلن و پان فارسىست بىر سياستله اؤلكهنى يؤنه تن پهلويلر، ايستر سه ده اوندان سونرا عيني سياستى سوردورن حاكميتلرين مشروعتى اولمادىغى كيمي، مقبوليتى و محبوبيتى ده يوخدور. ۱۳۵۷ انقلابيندان سونراكى ايلك ايللرده آيدينلاريميز آراسيندا دورومون دوزله بيله جگينه داير بىر اومود اولوشموشدو. آنجاق گئريده بوراخديغيميز ۴۰ ايلده توركلر هر گئچن گون داها چوخ باسقى آلتيندا قالماغا، ازلماگه و فارسلاشديريلماغا محكوم ائيلديلر. اؤته ياندان، سون دؤنملرده چئيشدىلى سياسى تشكىلاتلار و قورولوشلار دا اؤز ايدئولوژيلرى و سياسى پروقراملارى چرچيوه سينده چيخيش يوللارى آختارماغا و چؤزوم يوللارى اؤنمگه باشلاميشلار. بو دورومدا البته كى، بيز توركلر اولاراق دا اؤز اؤنرلر يميزى، ايستكلر يميزى و شرطلر يميزى اورتايا قويماق دوروموندا يديق. قارشيميزدا اوچ يول وار. يا اينديكى دورومو قبول ائديب، هر شئى آخارينا بوراخيب، باشيميزا گلجكلرى گؤزله مهلى ييك و يا يولوموزو تاماما آييريپ، سينرلار يميزى چيزيب اؤز دؤلت يميزى قورماغا چالشمالى ييق، يا دا بىرليكده ياشاماق ايسترسك و يا بىرليكده ياشاماق دوروموندا قاليرساق، بونون شرطلرينى، بيچيمينى و چيرچيوه سينى بليرتمهلى ييك. بيزى كؤله ليگه گؤتورن بيرينجى سئچهنك، تورك ميلتى نين غرورونا، حيثيتينه، تاريخينه و گلنه جگينه ياراشمايان بىر دورومدور. بو اوزدن بونو بىر سئچهنك اولاراق دئييل، بىر اسارت اولاراق دگرلنديريپ. آنجاق ايكينجى و اوچونجو سئچهنكلر هر زمان ماساميزين اوستونده دير. گونوموز دونياسينداكى دورومو و سون زامانلاردا قوزنى عراقدا، سوريه ده و اسپانياداكى گليشمه لرى ده گؤز اؤنونده بولوندوراراق، اوچونجو سئچهنگين داها اويغون و داها اويغولانابيلير اولدوغونو دوشونهرك، اؤنرلر يميزى و شرطلر يميزى بىر آنا ياسا تاسلاغى اولاراق حاضرلادىق و يايينلادىق.

نه دنله حاضرلادیغیمیز متنین سونراکی آنا یاسالاردا
چوخ ایشه یارایا جاغینی دوشونورم.

۳ - نه دن بو آنا یاسادا فدرالیسم سیستمی تمل آیینیدیر؟

دونیادا گلیشمیش اؤلکه لرین بیر چوخو فدرالیسم
سیستمی ایله یؤنه تیلیر. فدرالیسمین ایلک
شرطلریندن بیری، بلکه ده بیرنجیسی دموکراسی
دیر. یعنی، دوزگون بیر فدرال سیستمده
دیکتاتورلوغا یئر یوخدور، چونکو بو سیستمده
گوچ پایلاشیمی وار. گوچ و اقتدار، هم مرکزی
دؤلته، هم ده ایالتلر آراسیندا پایلاشیلیر. آیریجا
بو سیستمی اولوسلار آراسی تشکیلاتلاردا
ساوونماق و اونونلا ایلگیلی ایستکلری آچیقجا
ایفاده ائتمک داها راحت و داها مقبولدور. بو
سیستمین باشقا یارارلاری دا وار. مثلا هم
آذربایجاندا، هم باشکنده هم ده فرقلی ایالتلرده
یاشایان تورکلر اوچون فدرال بیر سیستم بیر
چوخ سورونو حل ائده بیلر. چونکو بیر یاندان
آذربایجانین سینیرلاری تثبیت اولار و گوونجه آلتینا
آلینار، اؤته یاندان دا باشقا بؤلگه لرده یاشایان
میلونلارجا سویداشیمیزین حاقلاری قورونموش
اولار. اوسته لیک، نفوسو و دؤلتچی لیک تجربه سی
نه دن ایله تورکلر آذربایجان ایالتی ایله بیرلیکده
مرکزی دؤلته ده اقتدار اورتاغی اولاراق سیاسی
وارلیغینا داوام ائدر.

۴ - فدرالیسیم دئیینه نده آنا یاسانین دئدیگی هانکی فدرالیزم دیر؟

فدرالیسمین چئشیدلی مودللری وار. هر اؤلکه اؤز
احتیاجلارینا و توپلومونون گرچکلرینه گؤره، بو
چئشیدلردن بیرینی تمل آلا و یا بو مودللردن
بیرینی اؤزونه اوغونلاشدیرار. ایرانین دورومونا و
بوگونکو سورنلارینا باخدیغیمیزدا، اتنیک
فدرالیسیمه دایالی بیر سیستمین اولوشدورولماسی
نین ضرورتی اورتایا چیخیر. البته بورادا یوزده یوز
بیر اتنیک فدرالیسمدن سؤز ائتمه میز مومکون
دئییل، چونکو ایراندا بؤیوکلو-کیچیکلی -۷۰دن
چوخ اتنیک قروپ یاشاییر. آنجاق نفوس و
جوغرافی داغیلیم اعتباری ایله بؤیوک اتنیک

۲ - نه دن آنا یاسا تاسلاغی ایندیکی دورومدا یاینلانندی؟ بونون یاینلانماسیندا اؤنجه دن زامانلما وار ایدی، یوخسا منطقه ده و ایراندا گلیشن اولایلار سبب اولدو بو زاماندا یاینلانسن؟

یوخاریدا دا بلیر تدیگیم کیمی، بئله بیر تاسلاغین
حاضرانماسی و یاینلانماسی بیر احتیاجدان
قاینلاقانیردی. اصلینده بئله بیر چالیشما چوخ
داها اؤنجه دن یاپیلمالی ایدی. انسانلارین اینده
اونلارین حاقلارینی حقوق چرچیوه سینده ساوونان
بیر متنین اولماسی سون درجه اؤنملی دیر.

اگر ایران اسلام جمهوریتی آنا یاساسی یازیلدیغی
زمان آیدینلاریمیزین اینده، حتی او آنا یاسانی
حاضرلایانلارین اینده بئله بیر متن اولسایدی، ان
آزیندان دیل ماده سی (۱۵) جی
ماده) فرقلی بیر شکیلده یازیلایلردی، ایالتلره
داها چوخ یئتکی وئريلمه سی اوچون اصرار ائدیله
بیلردی. یا دا سونراکی دؤنملرده آنا یاسانین
اصلاحی اوچون یازدیغیمیز ماده لر اؤرنک
گؤستریلیب، فرقلی طلبلر اورتایا قوبولایلردی. بو

قروپلاردان اولوشان بير ايالت سيستمي، فدرال ياپي نين تملينى اولوشدورابيلر؛ بو ايالتلرده ياشايان آز نفوسلو باشقا اتنيك قروپلارين حاقلاري دا ياسالارلا قارانتى آلتينا آليبايلر.

بيزيم اؤنردىگيميز فدرال سيستم ده اؤلكه نين اتنيك ياپيسى گؤز اؤنوندە بولوندورولاراق حاضيرانميشدير. بو سيستمده هر ايالتين اؤز مجلسى و اؤز حكومتى وار. ايالتين بوتون ايچ ايشلرى و ايچ سياستى، ايالت مجلسى و حكومتى طرفيندن بليرلنير. عيني زاماندا فدرال مجلسده ده ايالتلردن سئچيلن و چئشيدلى پارتيلره منسوب ميلتوكيللرى فعاليت گؤستره جك. ايالتلرين اؤز پوليسى اولاجاق و هر كس اؤز ايالتينده عسگرليگينى ياپاجاق. مركزى فدرال دؤلت ده اؤلكه نين گؤنولگينى ساغلاماق، باشقا اؤلكه لرله ساغليقلى ايليشكيلر قورماق و آناياسانين بوتون ماده لرينى حياتا گئچيرمكله گؤره ولى دير. مركزى حكومت و ايالتلر آراسينداكى اختلافلاردا، دا، يئنه ايالت تمثيلجيلرى نين ده ايچينده بولوندوغو يوكسك آناياسا محكمه سى سون قرار مرجعى دير.

۵ - اؤنردىگينيز آناياسا تاسلاغيندا تور كچه و فارسجا اؤلكه چاپيندا و باشقا ديبلر ده ايالت چاپيندا رسمى ديبلر اولاراق يازيلميشدير. هانسى اساسلاردا گؤره بو شكيلده بير اؤنرى وئر ميشسينيز؟

تبريز آراشديرمالارى انستيتوسونون اؤنرلىرى، ائشيتليك ايلكه سينه گؤره دئييل، عدالت ايلكه سينه گؤره وئريلميشدير. بو يالنيز ديل مسئله سينده دئييل، عيني زاماندا قادينلار و اوشاقلار اوچون ده گئچرلى دير. ائشيتليك ايلكه سينه گؤره، قادين و ار كك ائشيتدير. آنجاق بعضى دوروملاردا، مثلا دوغوم ايذنلرينده قادينلاردا آيريجاليق تانينمالى دير. قادينلاردا دوغوم ايذنى وئريلمه سى، ار ككلره ائشيتليك ايلكه سينى پوزار، آنجاق عدالت ايلكه سينى پوزماز. دولاييسى ايله بيز آناياسا تاسلاغى نين هر يئرینده اؤنجه عدالت ايلكه سينه، داها سونرا قانون قارشيسيندا ائشيتليك ايلكه سينه گؤره حركت ائتديك. ديل

مسئله سينده ده ائشيتليك ايلكه سينه گؤره، تور كچه و بلوچا ائشيتدير. آنجاق بو عدالتلى دئييل. چونكو ساده جه ايراندا مين ايل دؤلت ديلى اولان، اوردو ديلى اولان، سياست و ادبيات ديلى اولان و ۴۰ ميليونا ياخين بير نفوس طرفيندن دانيشيلان و اؤلكه نين هر طرفينده دانيشانى اولان تور كچه ايله يالنيز بير بؤلگه ده دانيشيلان، ادبياتى داها تام گليشمه ميش، دؤلتده، سياستده، اوردودا، ديپلوماسيده هئچ ايشله ديلمه ميش بير ديلى عيني ائشيتليكده دگرلنديرمك، هر ايكيسى اوچون ده حاقسيزلىق اولار. آيرجا، اگر پهلوى حاكميتى ايش باشينا گلمه سه ايدى، قاجارلار داوام ائتسه ايدى و يا دموكراتيك يوللارلا يئنى بير سيستمه گئچيش ساغلانسايدى، يئنه ده تور كچه و فارسجا دؤلت ديلى اولاراق حياتينى سوردوره جكدى. دولاييسى ايله، تور كچه و فارسجانين اؤلكه چاپيندا، باشقا ديبلرين ده ايالت چاپيندا رسمى ديل اولماسى، هم عدالتلى هم ده توپلوم گرچكلرينه اويغوندور.

۶ - ايراندا ياشان باشقا ميللترلرين و فارس اوپوزيسيونون بو آناياسايا تونوملارى نه اولدو؟

حاضيرانديگيميز آناياسا تاسلاغى گؤزله ديگيميزدن چوخ داها گئنيش مقياسدا يايلىدى و ايلگى گؤردو. ان چوخ دستك سويداشلاريميزدان گلدى. بير چوخلارى ايشين ماهيتينه گؤره بيزى تبريك ائتدى، بير چوخلارى دا متنين محتواسينا و زامانيندا يايينلاماسينا گؤره، عربلر عموميتله مثبت قارشىلاديلار. بلوچلارين گؤروشو ده چوخ مثبت ايدى. آنجاق پزاکا ياخين قروپلار بونا قارشى چيخديلار. چونكو اونلار "بؤيوك كوردستان" خيالى ايله ياشايبيلر و بيزيم تاسلاقدا بو خياللارى سويا دوشور. لوريستانى اؤز تورپاقلارى گؤسترديكلى اوچون اورانين آيرى بير ايالت اولماسينى ايسته ميرلر. آذربايجان ايالتى ده اونلارين ياييلماجى سياستلرينه اويغون گلدير. فارس اوپوزيسيونو عموميتله سس سيز قالماغى ترجيح ائتدى. چونكو بير ياندا بو آناياسا تاسلاغينداكى ماده لرى قبول ائتمك ايسته ميرلر،

اؤته یاندان دا تور کلره احتیاجلاری وار. بونا رغما سوسیال میدادا فارسلا طرفیندن چوخ جیدی تپکیلر و حتی سؤیوشلر آدیق. بو تپکیلری بیز نورمال قارشیلاییریق. چونکو بو شکیلده بیز آنیاسا تاسلاغی اونلار اوچون آلیشلمیشین دیشیندا بیز گلیشمه دیر. اونلار یوزه ایله یاخیندیر کی، هر شئی اؤز اللرینده توتماغا آلیشیمیشلار، اقتداری دا، دیلی ده، سؤموردو کلری تور یاقلاری دا پایلاشماق ایسته میرلر. اما گلیشمه لر و تور کلرین دوغرو و منطیقلی توتومو اونلاری بو دوروما آلیشماغا مجبور ائده جک.

۷ - بیلدیگینیز کیمی مشروطه دؤرونده ایالتی و ولایتی انجمنلر قانونو تصویب اولدو و بو گونکو آنلامدا تعریف ائتسک فدرالیسمی تمثیل ائدیر. آنیاسانین حاضر لانماسیندا، ایالتی و ولایتی انجمنلر قانونوندا هر هانکی بیز فکری یا معنوی دستک آلیندیمی؟

حقوقی متلر، مطلق بیز اساسا دایانمالی دیر. ایران مشروطیت انقلابیندا اؤنجه ده گله نکسل فدرال شکیلده یؤنه تیلیردی. آنجاق مشروطیتده بو دوروم بیز آزا داها مودرنلشدیریلرک، یاسالاشدی و آنیاسادا یئر آلدی. بو بیزیم اوچون حقوقی بیز تمل اولوشدورور. حاضر لادیغیمیز تاسلاقدا دا مشروطیت آنیاساسیندا یئر آلان ایالت و ولایت انجمنلری قانونوندا حرکتله اونو گونوموزون شرطلرینه اوبار لاییب، مودرن دؤلتلرده کی فدرال سیستملرله قارشیلادیریب گلیشدیردیک. آنجاق بیز ایندی مشروطیت سیستمینه قارشیییق. چونکو مشروطیت، شاهلیق سیستمی دئمکدیر. حالبوکی بیزیم ایستگیمیز لاییک، دموکراتیک و فدرال بیز جمهوریتدیر.

۸ - بو تاسلاغین سون حالی می یوخسا یئنیلنه جک می؟

آدیندا دا آنلاشیلدیغی اوزره بو بیز اؤنری دیر. بعضی دوستلاریمیز بیزه اعتراض ائتدیلر کی، نه دن باشقالاری نین فیکری آلینمادان بئله بیز متن یاینلادینیز. البته بونون سببلری وار. تجروبه

گؤسترمیشدیر کی، الده بیز متن اولمادان اونون اوزرینده دانیشماق و داها سونرا هامی نین اورتاق قرارینی ساغلا یاراق بیز متن چیخارماق امکانسیز دیر. آنجاق الده بیز متن اولدوقدان سونرا اونو تارتیشماق و اورتاق قرار لا اونا دگیشیکلیکلر آپارماق داها الوئریشلی دیر. متنده اختلافلی ماده لر وار. اوریادا یاشایان دوستلاریمیزین چوخو یاشادیقلاری اؤلکه لرین تجروبه لرینه دایاناراق پارلامنتر سیستمی ساوونورلار. بو تارتیشیلاییلیر بیز قونودور. آنجاق بونا قرار وئیرکن، دموکراسی تجروبه سی اولان گلیشمیش اؤلکه لرله هئچ دموکراسی تجروبه سی اولمایان، چوخ پارتیلی سیستمه آلیشمامیش اولان، اتیکلر آراسیندا اختلافلارین چوخ اولدوغو ایران کیمی بیز اؤلکه ده پارلامنتر سیستمین نه قدر باشاریلی اولایبله جگینی ده دوشونمک لازیم.

باشقا اختلافلی مسئله لرین بیری ده دیل مسئله سی دیر. بعضیلری تور کجه و فارسجا یئرینه اینگیلیزجه نین اورتاق رسمی دیل اولماسینی اؤنریلر و هیندیستان و پاکیزستان کیمی ایللرجه سؤمورگه آلتیندا اولان اؤلکه لری ده اؤرنک گؤستریرلر. سبب اولاراق دا باشقا اتیک قروپلارین تور کجه یه تیکی گؤستره جگی احتمالینی ایفاده ائدیرلر. بو کیمی گئری آدیم آتمالار، میلی اؤز گونون آزا اولماسیندا قاینقلا ییر. هئچ بیز گوجلو میلت، باشقلاری اعتراض ائتمه سین دئیله اؤز حاقلاریندا واز گئچمز. آیربجا دیل مسئله سی بیزیم اوچون عینی زاماندا اقتدار مسئله سی دیر. بیز دیلیمیزه یئترینجه صاحب چیخما دیغیمیز اوچون اقتداری ایتیردیک و دیلیمیزه آنیاسال سویه ده صاحب چیخدیغیمیز تقدیرده، اقتداردا حاق و پای صاحیبی اولاجاییق. قیساجاسی، حاضر لادیغیمیز آنیاسا تاسلاغیندا بعضی ماده لر اولمازسا اولمازیمیز دیر. دؤلتین لاییک، دموکراتیک و فدرال یاییسی ایله تور کجه نین هم اؤلکه هم ده ایالت چاپیندا رسمیلشمه سی، بیزیم آچیمیزدان دگیشدیر یلمز ماده لر دیر. آنجاق بونلارین دیشیندا کی ماده لر تارتیشمایا آچیق دیر و چئشیدلی شخصلر و قورولوشلار لا دا فیکر آلیش وئریشیمیز داوام ائده جک. بونلار تارتیشیلیب اورتاق قرار آلیندیقان سونرا آنیاسا تاسلاغی نین یئنری ورسیونو یاینلانا جاق دیر.

سایین ریضا بی وئردیگینیز بیلگی لردن دولایی بیر داها داسیزدن تشکر ائدیریک.

اوغوز باهادير:

تشكىلاتىمىزىن گنجلىگ

قوللارى نىن اساس

آماجى، گله جك او چون

كادريئتيشدىر مك دىر.

دىرنىش تشكىلاتى نىن گنجلىك قوللارى اوزون زامان يئر آلتى فعالىتىدن سونرا گئچن آيلاردا بىر داھا دا يارىم آچىق فعالىتتە قرار وئردى. بو قرارىن آلىنما سىبلىرى و گنجلىك قوللارى نىن يئنى پلانلارى حاقدى بىلگى آلماق آماجى ايله اوغوز بى باھادىر، آذربايجان مىللى دىرنىش تشكىلاتى نىن گنجلىك قوللارى سوروملوسو ايله سۆيلىشىمىز اولوبدور.

۱ - اوغوز بى اىلك اولراق، دىرنىش تشكىلاتى نىن گنجلىك قوللارى نىن يئنى چىخاردىغى «دىرنىش گنجلىگى» درگىسى حاقدى قىساجا بىر بىلگى وئرمە نىزى اىستە رىك.

اىلك اۇنجه مىللىتىمىزى، آذربايجان مىللى دىرنىش تشكىلاتى آدىنا سالاملايىرام. آذربايجان مىللى دىرنىش تشكىلاتى گنجلىك قوللارى اولراق، مىللى حكومتىن ۷۳ - جو قورولوش اىل دۇنومو ايله برابر يايىنلانان دىرنىش گنجلىگى درگىسى، سياست، توپلوم و كولتور درگىسى اولراق ۲۱ آذر ۱۳۹۷ دە ايشىق اوزو گۆردو. اوموروق، گنجلىرىمىزىن به يە نىنى قازانىب و اونلارنى دستە گى نىن داوامىنى گۆرك. اىلك آددىمدا، دىرنىش گنجلىگى درگىسىنى ۳ اىلىق درگى كىمى اورتايا قويما ھدىقىنى پلانلامىشىق. بونونلا برابر اۇزل سايبىلار و سانجاق سايبىلارنى يايىنلاماسىنى دا پلانلايىرىق.

۲ - «دىرنىش گنجلىگى» درگىسى نىن يايىنلانما گر كلرى و آماجلارى نە دىر؟

بو درگى نىن يايىنلانماسى نىن اساس آماجى، آذربايجان گنجلىگىنى، گئچمىش فعالىتلەرلە تانىشىدىرماق و گله جك فعالىتلەر كادرو يئتيشدىرماق دىر. بىزىم آماجىمىز تىجە دىرنىش گنجلىك قوللارى يوخ بوتون مىللى حر كتىن گنجلىرىنى تشكىلاتى چالشمالاراسارى اپارماق دىر.

۳ - اوغوز بى دىرنىش تشكىلاتى گنجلىك قوللارى نىن فعالىتلەرى چوخ گۆز اۇنوندە دىيىل، بوگون ھانكى نە دن لردن دولايى، گنجلىك قوللارى گۆز اۇنونه چىخماق اىستە بىر؟ داھا دوغروسو ھانكى نە دن لر گنجلىك قوللارى نىن آچىق فعالىتتە باشلاماسىنا سبب اولور؟

سورويو بئله آچىقلايىم كى گوننى آذربايجاندا گئچن ايللردە تشكىلاتلار قورخوسو كىمى بىر دوروم وار ايدى. امنىتى قوھلر بو دورومدان يارارلاناراق داھا بو قورخونون يايىلماسىنى اىستە بىر دىرلر و دئمە لىك

بیر یئره قدر ده باشاریلی اولدولار. اما آرتیق آذربایجان گنجلیگی و اؤزلیکله اؤیرنجی لر، تشکیلاتی چالیشمانین نه قدر اؤنملی اولدوغونا واریبلار. بونا دایاناراق سون زامانلاردا بیر چون گنج فعالیمیز دیرنیش تشکیلاتینا قاتیلما ایسته گینده بولونموشلار. بیزده بو قونونو دگرلندیریب آرتیق، اؤنجه کی ایلردن داها اچیق فعالیت قرارینا گلیمیشیک.

۴ - گنجلیک قوللاری نین گله جک فعالیتلری نه لر اولاجاق؟

اؤنجه کی سورودا وئردیگیم جوابی بیر داها دا وورغولاییرام. بیزیم اساس و ایلك هدفیمیز گله جک فعالیتلر اوچون کادر یئتیشدیرمک دیر. بونو اساس آلاراق دوزنلی شکیلده درگی، کیتاب و تشکیلاتی چالیشما ائییتیملری یاینلایاجاییق. بیلیم یوردلاریندا ساوادلی و چیخارلی گنجلریمیزه تحصیل قونوسوندا مادی و معنوی دستک ساغلاماق، الیمیزدن گلن قدر اونلارین داها باشاریلی اولمارینا آلان حاضرلاماقدیر. بونون اوچونده بیر سیرا فعالیتلره باشلامیشیق و بورایا قدر یاخشی سونوجلاری اولوبدور و بو فعالیتلری داها گئیش بیر مقیاس دا سوردورمه یی پلانلاییریق.

۵ - آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی نین گنجلیک قوللاری نا قاتیلماق ایسته یین گنجلر نه ائتمه لی دیرلر؟

بئله دئییم بیز ایلك اولاراق امنیتی نه دن لردن دولایلی اؤزوموز باجاریقلی و اکتیو گنجلریمیزین دالیسیجا گئدیریک اما بونونلا برابر بیزه قاتیلماق ایسته یین باشقا گنج لرده واردیر. اونلار اوچون، بیزیمله ایلگی قورا بیله جک یوللاردان بیرسی گنج لیک قوللاری نین ایمیل آدرسی (direnisenclik1945@gmail.com) و دیگری منیم اینستاگرامدا ([oguzbahadir85](https://www.instagram.com/oguzbahadir85)) اؤزل حئسابیم دیر.

۶ - اوغوز بی و اخت آیردیغینز اوچون تشکر ائلیبیریک و باشقا بیر سؤزونوز وارسا بو یورون.

چوخ ساغ اولون. بوردان بوتون دیرنیش تشکیلاتی نین گنجلیک قوللاریندا چالیشان دوستلاریما و داعوا یولداشلاریما یورولماسین دئییب هامیسندان وئردیگی امکلردن دولایلی تشکر ائدیرم و دئییرم کی گله جک بیزیم دیر.

ابر اهیم نفیسی

آذربایجانا قارشی

موستملکه چیلیک سیاست لری

ایگیرمی بیرینجی یوز ایلیگینده اؤلکه ایچینده هر هانسی بیر ائتتیک و یا بیر توپولوق مرکزی دوولت طرفیندن چئشیدلی باسقیلارا معروض بوراخیلیرسا او ائتتیک و یا توپولوق بیر ایچسل موستملکه چیلیک سیاستینه معروض قالمیشدیر دئمکدیر. وئرلین ایچسل موستملکه چیلیک ترمینی بیلیمسل و منطیقسل اولراق مرکزی دوولت طرفیندن بیر توپولوغا حیاتا کئچیریلن باسقیجی سیاستلر سادجه اولایین اؤلکه سینیرلاری ایچینده گرچکلشدیگی اوچون تانیملانمیشدیر. موستملکه چیلیک سیاستی نین آرخاسیندا کسینلیکله ایرقچی بیر ذهنیت و آنلایش دورماقدادیر. ایرقچی بیر آنلایش و دوشونجه باشقا ایرقلاری و کولتورلری آشاغیلار و اونلاری مادی و معنوی یؤنلردن گئری قالماسینی ایستر و یا گئری قالمایا لاییق گؤرر. قارادریلیرین آمئریکا بیرلشمیش دوولتلرینده معروض قالدیقلاری باسقیلار و اذیتلر بیر ایرقچی دوشونجه نین نتیجه سی ایدی. آمئریکا دوولتی طرفیندن قارادریلیرلره قارشی او یغولانان یؤنتمه لیکلر آغدریلیر و قارادریلیرلر آراسیندا چئشیدلی ساحه لرده برابرسیزلیکلره ندن اولموشدو. بو برابرسیزلیک کولتور، اکونومی، پولیتیک، عدلیه، توپلومسال خیدمتلر و بوتون گونلوک حیات یؤنلرینی ائتکیله میشدی.

هر هانسی بیر اؤلکه سینیرلاری ایچینده بیر خالقا و توپولوغا قارشی ایرقچیلیق نتیجه سینده باسقی او یغولاماق، اونلارین اؤز گورلوکلرینی محدودلاشدیرماق، اکونومیک بیلیمسل و کولتورل اولراق گئریده ساخلاماق، تاریخلرینی ساختلاشدیرماق، کیملیکلرینی انکار ائتمک و سونوجدا توپولوغو آشاغی بیر سویه ده ساخلاماق نیتی ایله حیاتا کئچیریلن بوتون سیاسی قرارلار توپلوسونا موستملکه چیلیک دئییلیر.

باشقا بیر ایچسل موستملکه چیلیک اؤرنه گی یئننه ده آمئریکادا مکزیکی خالقا قارشی حیاتا کئچیریلیمیشدیر. ایچسل موستملکه چیلیک تئوریزی حاققیندا ایلک آکادئمیک چالیشمانی بیر گنج سوسیولوق جووان مور آمئریکالی مکزیکیلیرلره قارشی باسقی و اذیتلری ۱۹۷۰ ایلینده یایمیلانان بیر مقاله ده اورتایا قویدو. ایکی ایل سونرا رابرت بلانر بو قونونو داها گئنیش بیر بیچیمده آمئریکادا یاشایان آزینلیقلارا قارشی باسقیلاری و تضيیقلری آراشدیردی. آنجاق سونوندا رودولف آکینیا «یشغال ائدیلمن آمئریکا: بیر شیکانو تاریخی» Occupied America: A History of Chicanos آدلی اثرینده مکزیکیلیرلره قارشی تضيیق سیاستلرینی ایچسل موستملکه چیلیک تئوریزی چرچئوه سینده اورتا قویدو.

اثرینده مکزیکلیلره قارشى تضییق سیاستلرینی ایچسل موستملکه چیلیک تئوریسی چرچئوه سینده اورتا قویدو.

۱۸۴۶ - ۱۸۴۸ ایللری آراسیندا آمریکا بیرلشمیش دوولتلی و مکزیک اؤلکه لری آراسیندا گرجکلشن ساواش ایللریندن اؤنجه و سونراسی آمریکا دولتی طرفیندن مکزیکلی آزینقلیلار قارشى حیاتا کئچیردیگی باسقیلار بیر ایچسل موستملکه چیلیک سیاستی اولاراق تانیملانماقدادیر. ۱۸۴۰ لی ایللرینده تگزاسا آمتریکالیلارین یئرلشمه سی و آردیندان بو ایالتین آمتریکا دسته یی ایله مکزیکادان آیریلاراق باغیمسیز اولماسی و داها سونرا آمتریکایا ایلحاق ائدیلمه سی اولایلاریندان سونرا آمتریکا و مکزیک دولتلری آراسیندا سینیر آنلاشیلمازلیغی سونوجوندا باش وئرن ساواش اثناسیندا آمتریکا دولتی طرفیندن الده ائدیلمیش توپراقلار ایچینده یاشایان مکزیک اصیللی انسانلار اوغولایان باسقی و تضییقلر آکادئمیک ساحه ده ایچسل موستملکه چیلیگین بیر اؤرنه بییدیر. ساواشدان سونرا ساواش طرفلری آراسیندا امضالانان بیر آنلاشما یا گؤره تگزاس، کالیفرنیا، نوادا، یوتا و نیو مکزیکو، آریزونا، کلرادو و وایومینگ ایالتلری مکزیکادان آیریلاراق آمتریکا بیرلشمیش دولتلری توپراقلارینا ایلحاق اولوندو. بو توپراقلاردا یاشایان مکزیک کؤکنلی خالق سونرالار اؤزلرینه شیکانو کیملیک آدینی وئرنک آمتریکا وطنداشی اولاراق دولت طرفیندن بیر سیرا اکونومیک و کولتورل تضییقلره معروض قالدیلار.

آکادئمیک آنلدا کولونیالیزم اوچون ایشله دیلن «کلاسیک» و «ایچسل» ترمینلری سیراسی ایله دولت-میللت یعنی مدرن اؤلکه سینیرلاریندان دیشاریدا و اؤلکه نین ایچینده گئرجکلشن موستملکه چیلیک آنلامیندا قوللانیملاقدادیر. بو بیلگیلره دایاناراق بوگون گونئی آذربایجان ایشغال نتیجه سینده و یا ان باشدان ایران میللت-دولتی یعنی مدرن اؤلکه سینیرلاری ایچینده اولدوغونا باخمایاراق بیر ایچسل موستملکه حالیندا اولدوغونو سؤیلیه بیلریک. یعنی مدرن اؤلکه سینیرلاری ایچینده اولدوغونا باخمایاراق بیر ایچسل موستملکه حالیندا اولدوغونو سؤیلیه بیلریک.

گونئی آذربایجان تورک خالقى بوگون ایران آدلانان دولت طرفیندن یوز ایلیک بیر موستملکه چیلیک سیاستینی تحمل ائتمکده و اونون اکونومیک و کولتورل تضییقلرینین آلتیندا یاشاماقدادیر. گونئی آذربایجان تورک خالقى اؤز میللی موقدراتینی بلیرلمه و اؤزونو ایداره ائتمه حاققیندان محروم بوراخیلیمشدیر. بونون آردیندان ایرانین مرکزی دولتی، آذربایجانلیلارین دیلینی یاساقلامیش، اکونومیسینی الینه کئچیرمیشدیر.

گونئی آذربایجان یئرلی دولتی نین اولماماسی نتیجه سینده اکونومیسینه صاحب چیخایلمه ییر و بو سببدن کولتور ساحه سینده گئری ساخالیلیر. یئرلی دوولت اولدوغو حالدا میللی تئاتر، سینما، نشریات، رادیو و تلویزیون، تور کجه دیلینده بیلیم اورتن اونیورسیتلر و میللتی و خالقین اؤز گونوجینه سبب اولان میللی گلیشمه سینه زمین یارادان مدنیت عونصورلرینه سرمایه یاتیرار.

۱۹۴۶-۱۹۴۵ ایللری آراسیندا گونئی آذربایجاندا قورولان میللی حکومت ایسه بو مدنیت عونصورلرینه اؤنم وئررک یوزلرجه تور کجه کیتاب چاپ ائتدی. تبریزده آذربایجان اونیورسیته سینى تور کجه دیلینده بیلیم مرکزی اولاراق تاسیس ائتدی، میللی صنایعه سرمایه یاتیردی، اسکناس باسدیردی، مئدییا اولاراق تبریز رادیوسونو تاسیس ائتدی و بونلارین هامیسینی آذربایجان میللی کیملیگی چرچئوه سینده قورماغی باشاردی.

گونئی آذربایجان تورک میللتی ایچسل موستملکه چیلیکدن قورتارماق اوچون ایلك آشامادا اؤز میللی موقدراتینی تعین ائتمک حاققینی الده ائتمه لییدیر. اؤز موقدراتینا حاکیم اولوب تبریز مرکزی ایله میللی حکومتینی تکرار قورمالیدیر. آذربایجان اونوتامالییدیر کی بیر میللتین قالدینماسی و گلیشمه سی اوچون میللی اکونومی و میللی کولتور ایکی اساس فاکتور ساییملاقدادیر. یئرلی قاینقلاری قوللانماق و صنایعی گلیشدیرمک اوچون میللی اکونومینی قورماق گرکیر. بونو ایسه بیر سیاسی سیستم (دولت) ائده بیلر. میللی اکونومی میللتین کولتورو و رفاهی اوچون صرف ائدیلیرکن میللی اؤز گونوج سونوجلار و بو میللی اؤز گونوج میللتین هر ساحه دن گلیشمه سینه و قالدینماسینان اولایلر.

ارسلان بیگی

نه دن تهران حکومتی تورکلرین ملی چیخارلارینی قورو یا بیلیمیر

ایللردیر کی تورکلر اؤز آنادیللرینده تحصیل حاقی، گونئی آذربایجان استانلاریندا صنایعین گلیشمه سی و اورمو گؤلونون احیا اولونماسی کیمی ایستکلری تهران حکومتیندن طلب ائدیرلر و تهران حکومتی بونلاری گؤرمزدن گلیب تورک ملی چالیشقانلارینی توتوقلایب دوستاق ائدیر و اونلارا امنیت ی پرونده لر اولوشدورور. تهران حکومتی فارسچیلیق و ایرقچیلیق تمللرینه دایانان بیر کؤکده دیرچلیدیگیندن دولایی، فارس اولمایان اولوسلار و یا ملتیرین ملی منفعتلری یؤنونده چالیشماملایی ذاتیندان آسیلی دیر. بو اوزدن قورولوش بیجیمینده اولدوغو زامانا دک تورکلرین هئچ بیر ایستک و حاقینی یئرینه گتیرمز. بو، حاقلاریمیزی داها اوجا سسله طلب ائتمگیمیزی دایاندرماق آنلامینا گلیمیر، بلکه گلجگه عاید پلانلی اولماغیمیز اوچون تهران حکومتی نین وار اولوش تمللرینی و کیملیگینی اونوتماق آنلامیندادیر.

سعادت، اوغور و رفاها دوغرو یورومک ایسته یین هر بیر اولوسون و ملتین اؤزونه عایید ملی منافع و چیخارلاری واردیر. اولوسلار توپلوم و بیرئی اولاراق بو چیخارلارین گرچکلشمه سیندن فایدالانماق اوچون چئشیدلی پلانلاری و گرکلی قوروملاری اولان هابئله بیلگین و تعهدلی سوروملورلاردان اولوشان ملی دولت قورمالیدیرلار.

اولوس و یا خود هر بیر ملتین صفتینی داشیان بیر حکومت او اولوسون هانکی اؤز لیلیکلرینه دایانیر؟ کامبریج سؤزلوگونده اولوس (nation) سؤز جوگو «بیر اؤلکه، اؤز لیلیکه ده اؤز حکومتی، دیلی، تاریخی، کولتورو و گلنکلری اولان بیر بؤلگه ده یاشایان بؤیوک بیر قروپ انسان» آنلامیندا آچیقلائییدیر. کمبریج سؤزلوگونده گلن آنلاتیم، گلن اولاراق قبول گؤرونور و گرچک دنیا ایله ده اؤرتوشور. بو تعریفه دایاناراق ملی اولان حکومت بیر اولوسون دیلی، کولتورو و تاریخی نین اؤز لیلیکلرینی داشیمالی دیر. اؤرنک اوچون ملی حکومتین ائیتیم و اؤیرتیم دیلی، کتابلاری و دولتین رسمی دیلی اولوسون دیلی اولمالی هابئله اقتصادی و سیاسی پلانلاردا اماجلانان سونوجلار اولوسون رفاهی و سعادت اوغوروندا اولمالیدیر.

بئلجه ملی اولمایان حکومتده اولوسون وارلیغی ساییلان دیلی، تاریخی و کولتورو گؤز اؤنونه آلینماز. وارلیغی گؤرونموین بیر اولوسون چیخارلاری و منفعتلری نئجه قورونا بیلر؟ ملی اولمایان حکومتدن ملی حاقلارینی طلب ائدن اولوس بیر سونوج الدهه ائده بیلمز.

حاقلارینی طلب ائدن اولوس بیر سونوج الده ائده بیلمز. نئجه کی ۱۰۰ ایلیدن آرتیق دیر کی تورک ملتی تهران حکومتیندن اؤز حاقلارینی آلابیلمه یبیدیر. تهران حکومتی تورک ملتی نین وارلیغی (دیلی، تاریخی و کولتورو) ساییلان بیر کؤکده بیتمدیگیندن دولایی تورکلرین بوتون ملی ایستکلرینی گؤرمزدن گلیر و حتی تورکلرین طرفیندن بو حاقلارین طلب اولدوغونو بئله دانیر.

تهران حکومتی ایران آدلانان اؤلکه نین دموگرافیک، تاریخی و توپلومسال اؤزلیکلری ایله اؤرتوشن بیر حکومت دگیل. چونکو فرقلی فرقلی اولوسلاردان اولوشان بوگونکو ایران جغرافیاسیندا، فارس ملتچیلیگی نین کؤکونده دیرچلن بیر حکومت دیر. یعنی تکجه فارسلا اوچون ملی حکومت دئییل بلکه فارس عیرقچیلیغی قیلان حکومت دیر. بو حکومتین چرچیوه سینده فارس دیلی ایله تورک دیلی، فردوسی ایله فضولی، یعقوب لیث ایله بابک خرمیدین، اصفهان شهری ایله تبریز شهری و... عینی دگرلری داشیمیر. بو اوزدن بوتون چابالار فارس دیلی نین یاییغینلاماسی، فارس تاریخی نین آنلاتیلماسی، فارس شهرلری نین گلیشمه سی یؤنونده صرف اولار. نیه کی وتیپ بیر حکومت باشقا اولوسلارین وارلیغینا و چیخارلارینا اؤزگه گؤزده باخیب اولارین طلبلرینه قارشی چیخاجاق.

بوتون بونلاری گؤزده آلاراق ایران جغرافیاسیندا یاشیان تورکلرین ملی چیخارلاری تهران حکومتی طرفیندن قورولمویاجاقدیر و بو تورک توپلومونون کولتورل، اقتصادی و سیاسی بویتلاردا گئریده قالماق آنلامینی داشیر. تورکلر بیرئ سل و توپلومسال یاشاملاریندا گلیشمک آرزوسوندا اولورلارسا تهران حکومتیندن ال اوزوب اؤز گلجکلری اوچون بیر ملی حکومت و یاخود ان آز ملی منافعلرینی قورویان یؤنتمیلیگین قورماغینی دوشونمایدیرلر.

آرتیرمالی دیر کی ملی دولت میلچیلیک ائدیپ سویچولوق مفکورسیندن اؤز گوجونو قوروماق اوچون ملتچی بیر دیکتاتورلوق یاراتماق آنلامینا گلیمیر. ملی دولت و تعهدلی سوروملولا دنیانین بوگونکو قانون و حقوق نرملارینا دایاناراق انسان حاقلاری اصولوندا و دموکراتیک بیر چرچیوه ده ملتی نین حاقلارینی قوروماق یؤنونده یورولمایدیر. بیر باشقا دئییش ایله هر بیر ملی دولت آدینی داشیان حکومت، ملی چیخارلاری قورویا بیلمز آنجاق ملی چیخارلاری قوروماق اوچون ایلك آدیمدای ملی دولت قورولمالیدیر.

